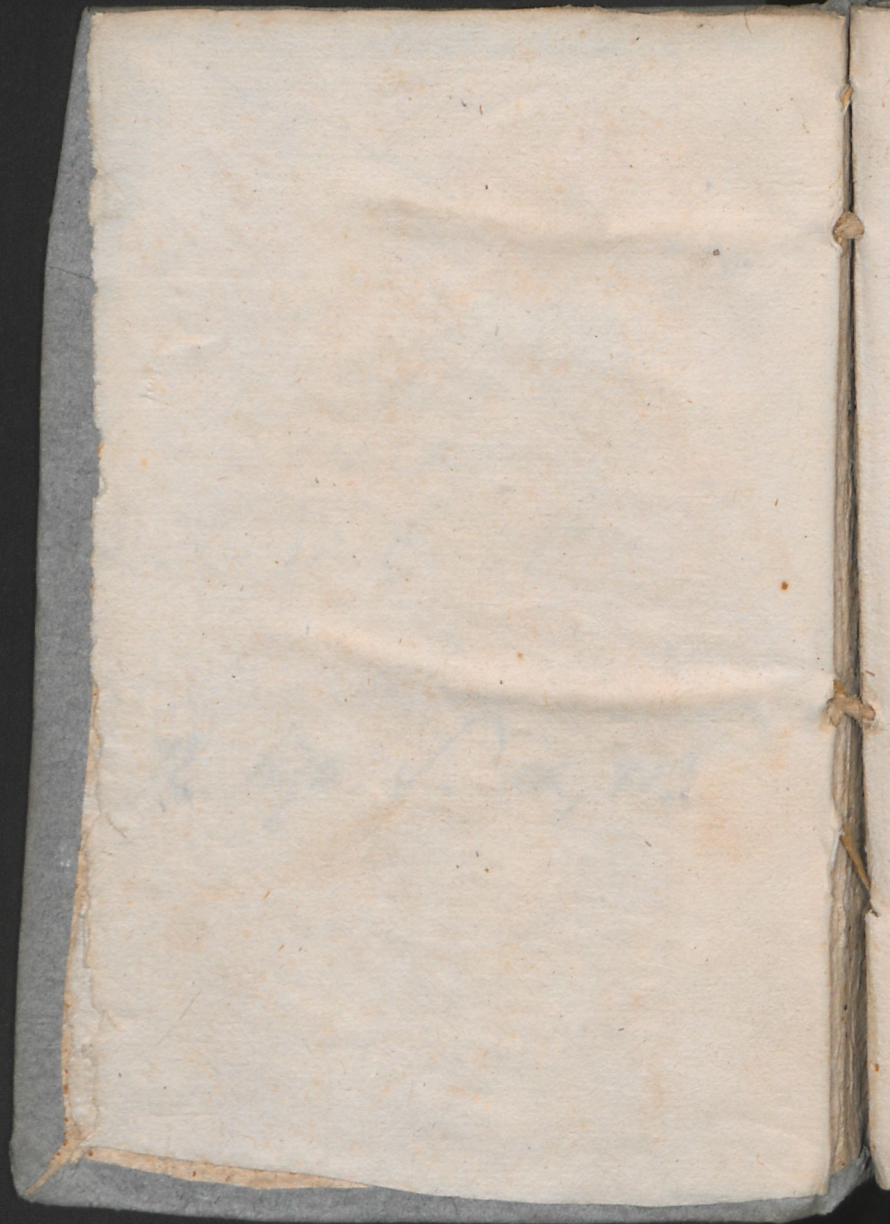

~~oo~~ ~~thin~~ P. d. 385

over

Theology
IV. E. 51⁶

Th. bibl. S. 413

BREVIS
SYLLABUS
CONTROVERSIARUM.

Auctore

BENEDICTO PICTETO

Pastore Eccles. Gen. & S. S.

Theologiæ Professore.

GENEVÆ

Sumptibus SOCIETATIS.

M. DCCXI.

BREVIS
SYLLABUS
CONTROVERSARUM

Auctore
BENEDICTO PICTETO
Pastor. Eccl. Gen. & S. S.
Theologiae Professor

GENEVA
Societas
MDCCLXXI

1571

PRÆFATIO.

HUNC *Controversiarum Syllabum*, subjungimus *Medullæ Theologiæ nostræ Didacticæ & Elencticæ*, ut Theologorum filii, quorum studia omnibus modis promovere annitimur, quosque exoculamur, intelligant, & veluti in brevi Tabellâ videant, Quibuscum sit nobis decertandum? Quæ controversiarum momenta? Quanta er-

§ 2 rorum

4 PRÆFATIO

rorum seges? Quanta ingeniorum varietas? Quousque aberrant mentes humanæ? quàm facilis sit à levibus erroribus ad gravissimas hæreses lapsus? Quàm numerosæ seducientium phalanges? Quàm mirus inter veteres & recentiores hæreticos consensus? Dolendum profectò, & quidem sanguineis lachrymis, nostris temporibus antiquos errores incrustatos, & quasi novâ veste indutos renovari, ac fundamenta Religionis Christianæ, partim occultis cuniculis, partim aperto Marte, convelli. Dolendum Theologiam veram ab ipso Christo

PRÆFATIO 5

Christo & Apostolis traditam displicere, quia antiqua est, unde antiquanda esse creditur. Dolendum etiam ab iis, qui nihil aliud, nisi Scripturam audire simulant, ita miserè tractari sacrum codicem, ut omnia evanescant mysteria, loca quæ Trinitatem, Christi divinitatem, mortuorum resurrectionem, hominis in statu peccati summam depravationem, gratiæ necessitatem, & invictam operationem, omnibus, qui cæcutire nolunt, probant, vel expungantur, vel saltem in alienum sensum detorquean-

§ 3 tur;

6 PRÆFATIO

tur ; omnia oracula V. T. quæ ipsi recutiti Iudæi de Messia exposuerunt, ad alium quàm ad Christum referantur , ac nescio quid in Sacros Scriptores tentetur, quasi Scriptura esset nasus cereus. Animus erat huic Synopsis controversiarum subijcere errorum confutationem , ut veneno proposito antidotus quoque propinaretur ; Sed huic negotio vacare nunc non licuit , dum aliis rebus incumbimus. Præmissimus veritatem in Medullâ, ut munirentur juvenes , & indicavimus præcipuos aucthores, qui adversus errores
in

PRÆFATIO 7

in hoc libro contentos scripserunt; præterquamquod ferè omnes à nobis in Theologia nostra Gallica confutati sunt. Deum supplici voce oramus, ut omnes errantes in viam reducantur, omnes tenebræ dispellantur, omnes controversiæ aboleantur, de omnibus erroribus atque hæresibus triumphet veritas, & tranquillâ pace gaudeat Ecclesia Christi, donec cum suo cœlesti sponso ac capite æternâ gloriâ fruatur.

BREVIS

BREVIS SYLLABUS
CONTROVERSIARUM

LIBER I.

De Controversiis quæ agitata
sunt à seculo Reformationis.

CAPUT I.

De Atheis, Deistis, Antiscripturariis.

Athei.

EGANT Deum existe-
re, animæ immortalita-
tem, mundumque æter-
num esse arbitrantur, ut
Vaninus, Tolosæ combustus
ann. 1619. An verò tales dentur, qui
revera nullum numen esse persuasi
sint, disquiritur?

Am-
phith.
æter-
næ
Pro-
vid-
Dial.
de ad-
miran.
arca-
nis.

A

Contra

Contra Atheos plures scripserunt; *Morneus*, *Grotius*, *Calixtus*, *Abbadie*, in suis de Veritate Religionis Christianæ tractatibus: *Ioh. Mullerus*, in Atheismo devicto: *Chr. Franckius* in Atheo convicto: *Seb. Niemannus* in Atheo refutato: *Theoph. Spizelius* in Scrutinio Atheismi, & in Epist. ad *Henr. Meibomium* de Atheismi radice: *Joh. Bartholdus Niemeierus* in disputationibus de existentia Dei & Atheismi eversione; *Rich. Bentleius* in stultitia Atheismi; *Joh. Tilotsonus* in sua irrationalitate Atheismi, *Pet. Charronius* in lib. cui titulus *les trois vérités*; & plures, præter systematum authores.

Deista & Antiscripturarii.

Non unius generis sunt; sunt qui quamvis ore numen esse profiteantur, tamen revera negant, dum de Deo asserunt, quod naturam Dei evertit. Sunt qui videntur aliquid ex Scripturis depromptum admittere, sed qui præcipua, quæ in iis continentur, impugnant. Alii planè Scripturam

CONTROVERSIARUM LIB. I. 3

Scripturam rident. Plerique negant Providentiam, ultimum judicium, animæ immortalitatem, librorum sacrorum divinitatem. Sunt qui animæ immortalitatem agnoscunt, sed cælum omnibus religionibus aperiunt, modò vita sit honesta.

Inter eos qui Athei jure merito dici possunt. *Spinoza* certè eminet, qui non modò Judaïsmum, sed & omnes Religiones ejuravit, & cujus errores innumeri: Præcipui hi sunt.

Spinoza Errores.

1. Credidit unicam esse substantiam in natura rerum, & hanc substantiam esse præditam innumeris attributis, imprimis extensione & cogitatione. Tract. Theol. Polit. Ethic. P. II. Prop. VII. Ep. ad Oldemb.
2. Omnia corpora, quæ extant in mundo esse modificationes hujus substantiæ, quatenus extensæ; & animas hominum esse modificationes hujus substantiæ quatenus cogitantis.

A 2 3. Deum

3. Deum Ens necessarium & perfectissimum esse causam omnium rerum quæ existunt, nec tamen ab iis differre; esse simul agentem & patientem, causam efficientem & subiectum, nihilque producere quod non sit ipsius modificatio.

4. Omnia fatali necessitate contingere, & quodcunque Deus operatur, aliter esse non posse.

5. Ens perfectissimum & necessarium nihil velle posse præter se, quia aliquid producere extra se summæ beatitudinis & perfectionis naturam evertit; sic si mundus ad Dei naturam nil pertineat, continere debere perfectionem propriam, adeoque realiter à natura Dei distinctam, quâ Deus cariturus sit.

6. Implicare contradictionem, ut infinita potentia extensum ex nihilo producere possit, quia sic infinitum poneret aliud infinitum numero extra se.

7. Deum non esse liberum, nisi quia agit sola necessitate suæ naturæ, & quia à se ipso tantum ad agendum determinatur.

8. Esse

8. Esse de substantiæ essentia, ut necessariò subsistat.

9. Animam mori cum corpore, & quoties corpus mutatur, animam quoque mutari.

10. Jus naturale esse solam cuiusque cupiditatem & potentiam, quâ appetit quicquid sibi utile esse iudicat, & quavis ratione, dolo, vi, precibus, aliisque modis acquirit.

11. Prophetiam nihil aliud fuisse quàm phantasmata & imaginationes hominibus fanaticis, melancholicis deliris, sive vigilantibus, sive dormientibus objectas, atque eas Dei mentem, revelationem & decreta appellatas fuisse.

12. Revelationem variasse in unoquoque Propheta pro dispositione temperamenti corporis, imaginationis, & pro ratione opinionum quas prius amplexus fuerat, ita ut hilaribus læta, rusticis boves, vaccas, ducibus exercitus, aulicis folium regium Deus repræsentaverit.

13. Mosem erroneas de Deo opiniones habuisse, & iisdem Deum sese accommodasse fingere.

14. A 3

14. Hebræum

6 BREVIS SYLLABUS

14. Hebræum populum reliquas Gentes nullâ aliâ re, quàm imperii terreni felicitate superavisse, adeoque ejus vocationem nullam aliam agnoscendam esse.

15. Nulla esse posse miracula, quia leges naturæ sunt necessariæ, nec ab alio Ente mutari queunt; & quæcunque talia in Scriptura reperiuntur, non aliud esse quàm relationes mala fide traditas, nimirum quatenus scriptor vel causas naturales, à quibus ista producta sunt, silentio involvit, & mendacia quædam adjecit, vel etiam ea imaginatus est quæ nunquam facta sunt.

16. Dei decreta, mandata & providentiam nihil aliud esse præter naturæ ordinem; adeoque cum Scriptura dicit, hoc vel illud à Deo vel Dei autoritate factum, nihil aliud eam revera intelligere quàm quòd id ipsum secundum leges & ordinem naturæ fuerit factum.

17°. Quæcunque in libris sacris narrantur, præter ordinem naturæ, patrata, à sacrilegis hominibus adjecta esse.

18. Penta-

CONTROVERSIARUM LIB. I. 7

18. Pentateuchum & Libros Josuæ, Judicum, Ruthæ, Samuelis & Regum ab uno eodemque Authore esse compositos.

19. Esdram horum librorum scriptorem narrationibus in his libris contentis ultimam manum non imposuisse, neque aliud fecisse quàm historias ex diversis scripturis colligere, & quandoque, nonnisi simpliciter describere, atque eas nondum examinatas & ordinatas posteris relinquere.

20. Libros *Esdra*, & *Nehemia*, ut & libros *Paralipomenon* fuisse confictos à Saducæis, post instauratum à Juda Macchabæo Templi cultum.

21. Estheris librum ab eodem Authore perfectum, qui Esdræ, Nehemiæ & Danielis libros elaboravit; idque post reparatum à Juda Macchabæo Templi cultum; excerptumque fuisse ex altero libro qui Estheris nomine inscribatur; & cujus mentio ad calcem noni capitis libri hujus, sed quem intercidisse ait.

22. Psalmos collectos fuisse, & in 5. libros dispertitos in secundo Templo.

23. Libros Prophetarum fragmenta esse & rapsodias.

24. Danielis librum à variis Autoribus fuisse exaratum, prima/7. capita ex Chronologicis Chaldæorum libris deprompta esse: Eundem esse Authorem Danielis, Estheris, Esdræ & Nehemiæ; & libros hosce, postquam Judas Macchabæus Templi cultum restauravit, scriptos esse.

25. Novi Testamenti libros à privatis ex proprio illorum judicio profectos.

26. Ad nihil nos obligari, nisi quia nos ipsos sponte obligavimus.

27. Virtuti incumbere esse sequi Leges naturæ, & sequi affectus, esse Deum amare.

28. Delirium esse putare Deum aliquas promissiones, vel minas, facere, atque idem esse quicquid de Divinitate sentiamus, & quemcunque ei exhibeamus cultum.

29. Jus absolutum competere iis qui obtinent dominatum, sacra ac Religionem decernendi, determinandi, interpretandi, accommodandi Reipublicæ

CONTROVERSIARUM LIB. I. 9
publicæ utilitati, quantum ad cul-
tum externum.

Refutatus fuit à pluribus, à *Mansfeldio*, *Vittichio*, *Heideggero*, *Veldhuisio*, *Musæo*, *Kaypero*, *Jaquelot*, *Durrio*, *Baylio*, & variis systematum scriptoribus.

Hobbefius.

Post *Spinozam*, *Hobbefium* colloco;
quia multa habet non minus absurda,
undè inter Atheos à multis numeratur,
quamvis plura doceat quæ ab
Atheis non agnoscuntur.

Le-
viath.
& de
Civ.

Putavit,

1. Statum naturæ esse statum belli.
2. Jus primævum naturale, in defensionis propriæ jure quibuscunque modis, consistere.
3. Religionis semina à quatuor hisce causis oriri.

- (a) A metu nescio quo spirituum invisibilium, quos negat.
- (b) Ab ignorantia causarum secundarum.
- (c) A cultu eorum quæ imprudentes pertimescimus.

A 5 (d) A

(d) A fortuitorum casuum interpretatione, quasi aliquid in iis esset divini.

4. Deum statuit corporeum.

5. Mosis tribuit, quod *Dei* personam gesserit, hinc Deus fuerit representativè, *Prima* adeo ex Personis tribus Divinis, *Secunda* fuerit *Filius* veniens in mundum, *Tertia*, *Spiritus sanctus* populum Dei sanctificans.

6. Actiones, non à justitiâ vel injustitiâ, sed à magnitudine, potentiâ, successû, viribus superioribus, vel inferioribus esse æstimandas.

7. Supremam cuique Legem esse Legem civilis Potestatis, pro divina Lege habendam.

8. Nullam dari certam scientiam status alicujus post hanc vitam, sed nisi sola traditione.

9. Ante resurrectionem nullam esse animæ, vel operationem, vel existentiam.

10. Præmium vitæ æternæ justorum respectu, & mortem æternam respectu reprobatorum in hac terra esse tantummodo expectanda.

11. Vitam beatorum fore similem vitæ

CONTROVERSIARUM LIB. I. II
vitæ Adami in Paradiso, & ejus felicitatis arcem fore Jerusalem terrestrem.

12. Pœnas injustorum in felicitatis hujus privatione, calamitatibus corporeis, & secunda morte positum iri.

13. Angelos nec esse substantias corporeas, nec verè subsistere.

14. Non dari incorporeos Dæmonas.

15. Novum Testamentum & ejus præcepta non vim accepisse Legis, quàm ex tempore Constantini Magni.

16. Unum esse articulum creditum ad salutem necessarium *Jesum esse Christum*; at cap. 18. de Cive dicit hanc propositionem alias complecti, nempe *Jesum esse Filium Dei, natum ex Virgine, mortuum pro peccatis, esse Christum, id est Regem, resurrexisse, judicaturum mundum, hominesque resurrecturos.*

17. Deum, cujus potentiâ fit quicquid fit, omnium actionum etiam malarum esse causam, quamvis non fieri jubeat.

18. Religionis Authores, ne Mo-

A 6 se

se & Christo exceptis, abusos hominum metu & ignorantia, ut sibi regnum erigerent.

19. Naturæ Legem, honesti ac turpis discrimen, esse phantasmata.

20. Summam Religionem esse iussu Potestatum capessere.

21. De miraculis in Scripturâ enarratis, & Prophetiis malè sensit.

Adversus eum in Anglia prodiere censura Guil. *Larvsoni*, *Rob. Filmeri*, *Richardi Cumberland*, *Joh. Templevi*, Reverendissimi *S. David* & Reverendissimi *Tennissoni*, nunc totius Britannia Primatis.

Edoardus Herbert.

Lib. de Theol. Gentili c. 1. & 15. de causis errorum p. 31. & lib. de verit. P. 168.

Baro de Cherbury Par Regni Angliæ & Britannia, Regibus Jacobo & Carolo I. à sacris belli consiliis. Cre- didit quinq; capitibus seu articulis quicquid ad universam Religionem pertinet, constringi.

1. Esse supremum aliquod numen, non inquirendo quale sit.

2. Colendum esse, sed quemcunque cultum ad Deum relatum, etsi idolola-

CONTROVERSIARUM LIB. I. 13
idololatricum & profanum, non esse
improbandum.

3. Virtutem & pietatem esse præ-
cipuas partes cultus divini.

4. Vitia & scelera quæcumque per
pœnitentiam expiari debere.

5. Dari præmium ac pœnam post
hanc vitam.

Adversus eum scripsit *Rich. Baxterus*
in Angliâ.

Davidis Georgii Hollandi
Sententia.

Ex *Hornbeckio*, & *Osiandro*, ac
Schlusielburgio colligitur, eum di-
xisse,

1. Doctrinam Mosis, Prophe-
tarum, Christi, Apostolorum esse man-
cam, imperfectam & inutilem, suam
verò efficacem ad beandum homi-
nem.

2. Se verum Christum & Messiam
esse natum, non ex carne, sed ex
Spiritu Christi Jesu.

3. Se Dei tabernaculum, idest Ec-
clesiam, restauraturum, sed non mor-
te & cruce.

A 7 4 Se

4. Se posse peccata dimittere & retinere, imò peccatum in Spiritum sanctum posse condonare, seque iudicaturum mundum.

5. Se esse minimum illum, de quo Christus dixit, minimum esse maximum in Regno Cœlorum.

6. Se esse præstantiorem Christo. Aliaque, quæ ignorata sunt, cum vivebat, sed post mortem Basileæ a. 1552. nota.

De Libertinis.

Hæc secta debet originem suam ab-
usui doctrinæ de libertate Christiana
& Entusiasmo Anabaptistico.

Auctores ac Duces hujus sectæ sunt
Coppinus, Insulanus, Quintius, Ber-
trandus, Claudius Persevalus, Antonius
Pocquius sacerdos, *Henricus Nicolai*
Monasterio VVestphalus, qui circa
annum 1556. instituit *familiam Charita-*
tis, quique se Mosis, & Christo præ-
ferebat.

Eorum dogmata talia fuisse ex va-
riis colligitur.

1. Unicum esse omnium viven-
tium

tium Spiritum Dei, ubique diffusum,
& animam nostram nihil aliud esse
quàm Dei illum Spiritum.

2. Omnes impulsus hominis for-
tiores, esse à Spiritu Dei.

3. Peccata ac conscientiaè morsus,
ut & Gehennæ terrores, esse animi
figmenta.

4. Discrimen Religionis consistere
quoque in imaginatione.

5. Veram & spiritualem libertatem
perindè habere omnia, neque ulla tan-
gi peccati conscientia, sive religionis
scrupulo: Oportere ut unusquisque
se se Spiritui Dei ducendum commit-
tat.

6. Libertatem non permittere, ut
quis se patiat adstringi ad Scriptu-
ram, multò minus ad leges humanas,
& ad certæ Religionis Regulam seu
communione.

CAPUT II.

De Iudæis.

CRedunt, 1. Præter Legem scrip-
tam à Mose, dari aliam Legem
oralem

oralem divinæ originis, quæ ad posterum propagata fuit orali traditione, quam pari pietatis affectu venerantur. Negant tamen illud *Carraitæ*.

2. *Thalmud judaicum*, tam librum *Mischnaioth* collectum à R. Juda circa a. C. 150. quàm *Gemaram* partem alteram *Thalmudis* Babylonici absolutam circa a. 500. (præter *Thalmud Hierosolymitanum*, quasi auctorium libri *Mischne*, auctore R. Juchanan a. 230.) esse authoritatis ac certitudinis divinæ ad probanda & fundanda fidei dogmata & vitæ instituta. Ex Eccl. X. 8.

3. Libros V. T. esse tantum recipiendos, repudiatis Libris N. Testamenti.

4. Mysterium Trinitatis negant, & Deo multa absurda & ridicula affingunt, ut *flere*, *lectioni Thalmudis vacare* &c.

5. Dæmonas à Deo creatos esse spiritus malos secundâ die creationis, unâ cum inferno, Eosdemque esse spiritus sublunares, substantias corporeas, aëreas & igneas.

6. Animas humanas creatas esse
omnes

omnes simul die primo, simul cum luce, creatas esse pares sive conjuges, animam maris & fœminæ conjunctim.

7. Legem falsis, ineptis, & absurdis glossis corrumpunt.

8. Existimant omnem imaginum usum, etiam eum, qui memoriæ tantùm inservit, esse illicitum.

9. Blasphemiam committi pronuntiando nomen יהוה.

10. Die Sabbathi ab omni opere etiam eo, quo salus proximi promovetur, abstinendum esse.

11. Legem credunt datam fuisse, ut Israëlitæ ejus observatione justificarentur coram Deo, per eam æternùm viverent, ac mercedem obedientiæ suæ consequerentur.

12. Leges ceremoniales & forenses datas esse, ut essent observantiæ æternæ, juris perpetui & immutabilis. In primis Legem de *circumcisione* & de *sabbatho*, ut & de *abstinentia à cibis immundis*.

13. Messiam nondum advenisse.

14. Messias duos fore, alterum filium *Josephi* vel *Ephraimi*, *Nehemiæ* nomine, vilem, occidendum in prælio

lio contra *Gog*, vel *Magog*, ab Armillo Duce filiorum Edom seu Christianorum, sed tamen postea, à successore suo è mortuis suscitandum. Alterum *filium* Davidis Regia majestate conspicuum, cui X I I. Tribus subjiciendæ erunt, Regesque terrarum.

15. Messia regnum fore terrenum, mundanum, externum, carnale.

16. Jesum nostrum non esse verum Messiam, nec resurrexisse.

17. Nostram justificationem & peccatorum expiationem non quærendam in obedientiâ nostri Jesu, sed in pœnitentiâ, in festo expiationis, in Dei misericordia, in afflictionibus, in morte.

18. Animas justorum è corpore egressas migrare per μεταμύχωση in corpora alia humana, saltem tribus vicibus; impiorum migrare in bruta corpora: Non tamen omnes id credunt.

19. Resurrectionem fore particularem quorundam tantum, impiis, in morte mansuris, paucis exceptis: Non ita tamen sentiunt omnes Judæi.

20. Israë-

20. Israëliitarum resurrectionem, qui procul à Terra sancta mortui sunt, fore devolutione corporum per meatus subterraneos in terram Israëlis, ac futuram beneficio cujusdam ossiculi in corpore humano.

21. Reductum iri Israëlitas per Messiam in terram sanctam, instauratum iri Hierosolymam, & tertium Templum, restituendum cultum Legalem, & Israëlitis cessurum totius orbis imperium.

Qui circa has controversias plenè erudiri vult, legat *Raymundi Marini* Pugionem fidei; *Petrum Galatinum*; & opera *Fagii*, *Broughtoni*, *Helvici*, *l'Empereur*, *Schickardi*, *Buxtorfii*, *Cocceji*, *Mulleri*, *Hulsii*, *Lentii*, *Hachspani*, *Cappelli*, *Limborchii*, *Frichmuthii*, *Carpzovii* in notis ad *Schick. Gousseti* & *Episcopi Huetii*, *Hoornbeckii*, *VVagenfeldii*, *Hottingeri*, *Simonii*, *Relandi* & *Basnagii*, in historia *Judæorum*; *Berroloccii* *Biblioth. Rabb. &c.*

CAPUT

CAPUT III.

De Muhammedanis.

C Redunt,

1. *Muhammedem*, qui seculo VII. vivebat, esse postremum Apostolum à Deo missum Prophetam, cujus Christus prædixit adventum, ut & Moses Deut. XXXII. 2. Joh. XVI. 17. in cælos per animal quoddam *Elmaparac* noctu ascendisse, & accepisse à Deo revelationem.

2. Scripturam V. & N. T. à Christianis & Judæis corruptam esse, ita ut pro fidei principio amplius agnoscere nequeant.

3. Alcoranum esse librum Divinum, & omnium legum perfectissimam.

4. Negant Trinitatis mysterium ac Deum filium habere.

5. Christum magnum Prophetam agnoscunt, sed meram creaturam.

6. Christum pro peccatis mundi nunquam fuisse mortuum, sed ipsius loco

CONTROVERSIARUM LIB. I. 21
loco alium, ipsum verò vivum in
cælos receptum fuisse.

7. Homines non ex fide in Chri-
stum, sed ex operibus Legis Mosai-
cæ vel Alcorani, servari: Opera in
Alcorano præscripta sunt preces,
quinq̄ies vel septies conceptæ quo-
tidie, peregrinationes votivæ *Me-
cham*; redemptiones captivorum,
lotiones, Eleemosynæ, Templo-
rum structuræ, jejunium per men-
sem *Ramedam*.

8. Circumcisionem retinent.

9. Polygamiam & divortia per-
mittunt.

10. Vitam æternam in meris deli-
ciis & voluptatibus carnalibus, col-
locant, non omnes tamen.

11. Peccata expiari pœnitentiâ, sup-
plicatione ad Deum, credunt.

12. Deo corpus tribuunt, ut & An-
gelis.

Legendum Cl. Relandi Compend.
Theol. Muhammedicæ.

CAPUT

CAPUT IV.

De Pontificiis.

C Redunt,

1. S. Scripturæ autoritatem, quod ad nos attinet, dependere à testimonio Ecclesiæ, & propter illud testimonium nos de hac Scripturarum autoritate firmiter esse persuasos.

2. Ex fortuitis occasionibus scriptum esse verbum Dei.

3. Extra illud verbum scriptum dari aliud verbum non scriptum, seu traditiones *ἀγροφῶς*, quæ pari pietatis affectu ac reverentia suscipiendæ sunt ac Scriptura Sacra.

4. Propter libros, quos Canonicos vocamus, alios adhuc esse admittendos, scilicet libros *Tobie, Judith, Sapientia, Ecclesiastici, Baruchi, M. cchabeorum I. & II. additamenta ad Estheram & Daniele. III. Esra* & eos, quos pro Apocryphis habemus, esse autoritatis Divinæ.

5. Vete-

5. Veterem Latinam versionem, alias vulgatam, habendam esse pro authenticâ, nec quovis prætextu rejiciendam: Quod tamen ab omnibus non asseritur.

6. Scripturam esse obscuram.

7. Judicem controversiarum summum in terris esse, vel Romanum Pontificem, vel Concilium generale à Papa indictum, decretum, confirmatum.

8. Scripturam Sacram hunc in finem Ecclesiæ propriè datam esse, ut esset commonitorium tantùm utile ad conservandam doctrinam fidei & vitæ, non verò ut esset unica norma ad quam ultimò credenda & facienda exigenda sunt.

9. Dari scientiam in Deo conditionatam *seu mediam*, quâ ante omne decretum cognovit Deus quid futurum esset, si talis conditio poneretur. Affirmant quidam, non omnes.

10. Deum prædestinasse ab æterno homines ad gloriam ex prævisione bonorum operum, seu meritorum de condigno, & ad gratiam ex prævisione boni usus liberi arbitrii à Gratia

tia

tiâ adjuti, vel meritorum de congruo. Non omnes tamen ita sentiunt.

11. Primum hominem in statu puræ naturæ creatum obnoxium fuisse primis concupiscentiæ motibus, morbis, languoribus; & justitiam originalem concessam homini ut frantum reprimendis concupiscentiæ motibus & ut remedium naturæ languentis. Credunt quidam Pontificii.

12. Liberum hominis arbitrium in statu peccati non esse ita servum peccati, ut non possit absque specialis gratiæ adjutorio se se determinare ad bonum spirituale: Affirmant nonnulli Pontificii.

13. Peccata actualia, alia esse mortalia, alia venialia, non ex eventu, sed suâ naturâ & ex imperfectione operis.

14. Animam Christi à primo ortu nihil ignorasse.

15. Christum in cruce passum descendisse secundum animam ad loca infra terræ viscera, qualia sunt *Limbus Patrum*, *Limbus infantum*, *Purgatorium*, & *Gehenna*.

16. Gra-

16. Gratiam sufficientem omnibus concedi ad fidem & salutem, affirmant plerique, non omnes Pontificii.

17. Dari plures Mediatores intercessionis.

18. Bonum atque utile esse suppliciter invocare Sanctos, & ob beneficia impetranda à Deo per Filium ejus J. C. Dominum nostrum, ad eorum orationes, opera, auxiliumque confugere.

19. Sanctorum Martyrum, & aliorum cum Christo viventium sancta corpora, quæ viva membra fuerunt Christi, & templa Spiritus Sancti, ab ipso ad æternam vitam suscitanda & glorificanda, à fidelibus esse veneranda, per quæ multa beneficia à Deo hominibus præstentur; Eos proinde qui affirmant sanctorum reliquiis venerationem atque honorem non deberi, vel eas, aliaque sacra monumenta à fidelibus inutiliter honorari, atque eorum opis impetrandæ causâ, Sanctorum memorias frustra frequentari, omninò esse damnandos.

B

20. Uti-

20. Utile quoque imò utilissimum cultum B. Virginis, cujus quidam immaculatam conceptionem prædicant.

II. Utile esse etiam colere Angelos.

22. Imagines Christi, Deiparæ Virginis & aliorum Sanctorum in Templis præsertim habendas, retinendas, eisque debitum honorem & venerationem impertiendam; non quod credatur inesse aliqua in iis divinitas vel virtus, sed quoniam per imagines quas osculamur, & coram quibus caput aperitur & procumbitur, Christus & Sancti adorantur. Quidam tamen inter Pontificios credunt eundem cultum esse imaginum atque exemplarium, imaginem Christi adorandam adoratione patriæ; imaginem B. Virginis adoratione hyperdulæ; aliorum sanctorum imagines adoratione dulæ.

23. Cultum patriæ deberi cruci credidit *Thomas* P. 3. q. 25. a. 4. & die Veneris antepaschali lignum crucis adoratur.

24. Dies festos cultui divino publicè dicatos necessarios esse necessitate præcepti

CONTROVERSIARUM LIB. I. 27
cepti sub N. T. & posse Sanctis Religiosè dicari.

25. Justificare idem esse ac justum facere, & rationem formalem nostræ justificationis consistere in dono quodam habitualis justitiæ, seu infusione gratiæ & charitatis.

26. Deum cuilibet pœniteni remittere solummodo culpam, & reatum pœnæ æternæ, ac satisfaciendum esse justitiæ divinæ pro peccatis venialibus, & pro reatu pœnæ temporalis per satisfactiones, seu proprias, seu alienas, vel in hac vita, vel in futura, & quidem in *Purgatorio*.

27. Præter satisfactiones alienas privatas, dari publicum Thesaurum satisfactionum, conflatum ex super abundantibus Passionibus Christi & Sanctorum, in sola Romana Ecclesia asservatum, undè distribuuntur Indulgentiæ.

28. Opera, alia esse meritoria ex congruo, alia ex condigno; credunt Pontificii, non omnes tamen.

29. Juvari ipsos fideles defunctos fidelium vivorum suffragiis.

B 2 30. Jesu-

30. Jejunium, orationes, peregrinationes, eleemosynam, esse opera meritoria.

31. Jejunium consistere in cibi potusque parcimoniâ vel delectu, aut in abstinentia à certo ciborum genere, statis Temporibus dictis Quadragesimæ, quatuor Temporum, Adventus, Rogationum, Sabbathi, Vigiliarum, Feriæ IV. & VI.

32. Vota Monastica, perpetuæ continentiæ, voluntariæ paupertatis & regularis obedientiæ esse licita.

33. Omnem verè fidelem posse totaliter & finaliter excidere gratiâ adoptionis, verâ fide & justificatione.

34. Fidelem non posse esse certum de sua justificatione, & de remissione peccatorum, nec de fide sua.

35. Membra veræ Ecclesiæ esse eos omnes qui fidem Christianam externam profitentur, sub externo regimine Papæ, etsi sint hypocritæ.

36. Notas veræ Ecclesiæ esse nomen Ecclesiæ Catholicæ, antiquitatem

CONTROVERSIARUM LIB. I. 29
tem, durationem nunquam interrup-
tam, multitudinem credentium, suc-
cessionem Episcoporum, conspira-
tionem in doctrinâ cum Ecclesiâ an-
tiquâ; miracula; Prophetias, unio-
nem membrorum externam cum ca-
pite & inter se, sanctitatem doctri-
næ, efficaciam ejusdem, vitæ san-
ctimoniam confessionem adversario-
rum, infelicem exitum hostium Ec-
clesiæ, felicitatem externam & tem-
poralem.

37. Ecclesiam Romanam esse in-
fallibilem, saltem in quæstionibus
juris & de fide.

38. Ecclesiam veram esse semper
visibilem ratione formæ externæ, ex-
ternæ gubernationis sub uno visibili
capite, ita ut habeat semper suos
cœtus publicos & omnium cognitio-
ni expositos.

39. Petrum Apostolum constitu-
tum à Domino fuisse in Dominum
& caput Apostolorum.

40. Papam Romanum esse unicum,
ac legitimum Petri in Oecumenico
Pontificatu successorem, atque esse
caput visibile totius Ecclesiæ.

B 3

41. Qui-

41. Quidam Pontificii credunt Papam esse superiorem Concilio, omnia Conciliorum statuta ac decreta à Papæ confirmatione, habere auctoritatem, certitudinem ac obligandam vim; Eum quando ex Cathedra pronunciat, esse infallibilem, omnibus potestatibus secularibus esse superiorem; ei competere jus regna mundi conferendi & auferendi. Alii negant.

42. Pontificem Romanum posse pios demortuos canonizare.

43. Jus eligendi, vocandi, aut mittendi Presbyteros ad solos Episcopos pertinere, & jus eligendi Episcopos, ad Papam Romanum.

44. Nostros Reformatores nullam missionem habuisse legitimam.

45. Personis Ecclesiasticis esse interdictum matrimonium, & imperatam legem perpetui cœlibatus.

46. Animas fidelium non satis in hac vita purgatas, igne purgatorio purgari.

47. Ad Sacramenti validitatem vel efficaciam necessariò requiri intentionem ministri: quidam hodiè negant.

48. Sacra-

48. Sacramenta N. T. esse vehicula gratiam continentia, & conferre regenerationis ac justificationis gratiam ex opere operato.

49. Sacramenta N. T. esse septem; & præter Baptismum & Cœnam, esse Confirmationem, Pœnitentiam Sacerdotalem, Extremam unctionem, Ordinis characterem & Matrimonium.

50. Baptismum esse necessarium necessitate mediæ, ita ut ejus privatio infantes regno Cœlorum excludat.

51. Posse administrari à Laïcis vel fœminis.

52. Baptismum cum confirmatione & ordine imprimere characterem indelebilem, & tollere in homine baptizato omnem maculam.

53. In Eucharistia, per verba institutionis, verum Christi corpus verumque sanguinem esse corporaliter, ac substantialiter præsens sub remanentibus accidentibus panis & vini, per horum transubstantiationem.

54. Cum panis & vinum per consecrationem verè transubstantien-

tur in corpus & sanguinem Domini, patriæ cultum, qui verò Deo debetur sanctissimo huic sacramento præstare omnes fideles debere.

55. Eucharistiam esse sacrificium verè ac propriè sic dictum, licet incruentum, idemque propitiatorium pro peccatis viventium & mortuorum.

56. Sufficere tradere fidelibus Laicis & Clericis non conficientibus symbolum panis, Calice soli sacerdoti relicto.

57. Unumquemque adultum & baptizatum debere, ex mandato Christi & divino jure confiteri in aurem sacerdotis peccata sua, omnia saltem mortalia, etiam occulta, idque certis temporibus.

58. Confitenda esse peccata in Missa etiam beatæ Virgini, Michaëli Archangelo, beato Johanni Baptista &c.

59. Sacerdotem jus habere absolvendi peccatores qui confitentur.

Contra Pontificios omnes ferè Doctores *Lutherani* & *Reformati* qui scriptis

De Iansenistis.

Quandoquidem magnum nomen sibi compararunt Jansenistæ in Ecclesia Romana, ira dicti à Jansenio Yprensi Episcopo, qui obiit an. 1638. non pigebit quædam de iis peculiariter notare.

Ac 1. referendæ sunt illæ 5. Propositiones; celebres, quas Innocentius X. an. 1653. die 9. Junii, ex Jansenii Augustino excerptas, bulla Papali damnavit.

1. Aliqua Dei præcepta hominibus iustis volentibus & conantibus, secundum præsentem quas habent vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia quâ possibilia fiunt.

2. Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.

3. Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.

4. Semi-Pelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris neces-

B 5 sitatem

sitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei : Et in hoc errant hæretici quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare.

5. Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omninò hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.

Celeber. Leydeckerus in historia Jansenismi summam Theologiæ Jansenianæ, oppositæ vulgaribus Romanorum placitis ad duodecim hæc refert dogmata, quæ ex Jansenii Augustino elicit.

I. Homo primus necessariò cum gratiâ, quâ Deum amare, & tendere ad summum bonum posset, creari debuit : Itaque justitia ipsi non supernaturalis, sed naturalis fuit: Undè pessimè errarunt Pelagiani, quando statum puræ naturæ absque moralibus dotibus consinxerunt, in quo fuerit naturalis ignorantia, concupiscentia, rebellio carnis, & spiritus, corporis infirmitas & mortalitas.

II. Peccatum non potest non puniri

niri à Deo , adeoque datur peccatum puniendi necessitas; non inde, quod ita Deus sua voluntate confitnerit , sed ex æterna lege , quæ ipse Deus est. Itaque nihil mali creaturæ , quæ bona debuit primum creari, accidere potest, nisi ex Dei justitia, peccatum necessariò puniente, & mors nonnisi est pœna peccati.

III. Per peccatum in statu naturæ lapsæ amissa est indifferentia ad bonum & ad malum: Hinc libertas arbitrii captiva evasit, & servituti obstricta, subjecta concupiscentiæ dominatui, & tyrannidi Diabolica, adeoque periit, non modò ad agendum bonum, verùm etiam ad abstinendum à malo , invecctâ ad peccatum necessitate.

IV. Nullum est verè bonum opus, seu vera virtus nulla est , nisi quæ fiat ex amore Dei, justitiæ, ultimeque finis. Hinc cùm amor creaturæ, mundi, & cupiditatis in omnibus infidelium operibus, principatum teneat, non est in ipsis verè bonum opus, habentque illi virtu-

tes non veras, sed verisimiles.

V. Libertas arbitrii est potestas agendi quod velis, nec ad eam requiritur indifferentia ad bonum & ad malum, quod ex libertate Dei, beatorum & Diabolorum apparet. Quin etiam sicut libertati ad bonum nihil derogat impotentia ad malum, sic libertati ad malum non derogat impotentia ad bonum.

VI. Libertati non repugnat auxilii divini indigentia: Imo nisi per gratiam liberetur, non nisi ad peccandum valet, cum homo lapsus in se nihil habeat nisi peccatum & mendacium, juxta Concilii Arausiaci Canonem: & per gratiam Medici Servatoris liberari debet anima, ut fiat libera ad bonum, servaque justitiæ, hic in gratia, & tandem in pace, id est gloriâ.

VII. Gratia ista Servatoris non tantum dat posse benè operari, sed etiam ipsum velle, quod possumus; eaque est sic ipsa efficax, & victrix, cum sit potentissima libertatis ægrotae per omnipotentem medicum sanatio,

VIII. Om-

VIII. Omnis gratia medicinalis à se ipsa est efficax, nec est ulla universalis sufficiens quæ omnibus detur, & quâ possint se convertere si velint: Illa potius, quæ vulgò talis à scholasticis statuitur, monstrosa est, nec illi à contradictione se exsolvere possunt, qui sufficienti efficacem superaddunt.

IX. Gratia medicinalis consistit in cœlesti suavitate & spiritali delectatione, quâ voluntas flectitur ad id agendum quod bonum est; nec sufficit illa quæ ad intellectum modò pertingit: illa enim non valet voluntatem sub peccato captivam liberare: Imò ista gratia ad omne bonum opus est necessaria ut sit verè bonum; nec ullum prorsus bonum opus ab homine lapso fieri possit, nisi per medicinalis gratiæ inspirationem à concupiscentiæ dominatu liberetur & sanetur.

X. Gratia etiam ista fidei necessaria est, ut hîc & nunc bonum opus faciat, peccata evitet, tentationibus resistat, easque vincat & superet, adeoque quàm maximè ad perseverantiam perducatur: Hic sanè illius gratiæ effectus est.

XI. Gratia illa datur ex aeterno, immutabili, singulari Prædestinationis consilio. Illa verò antecedit omnia opera, quin potius ex eâ datur gratia, quâ bonum opus fieri queat: Est enim præparatio gratiæ & gloriæ.

XII. Christus ex isthoc Prædestinationis consilio mortuus, solùm pro electis mortuus est, eo fine ut salventur: neque omnes adedò indifferenter redemit, ut ex æquo servari possint, licet reprobis ejus morte gratiam, sed transitoriam percipiant. Credebat enim *Jansenius* reprobis ex morte Christi gratiam dari, quæ veram regenerationem & fidem produceret, nec tamen perseverans esset, Deo subtrahente certis de causis gratiam; undè affirmavit verè sanctos & fideles plurimos planè & in æternum deficere; ac proindè neminem de sua salute certum esse posse, licet foret de sua conversione & fide persuasus: Hactenus *Leideckerus* celeberrimus. Facile est igitur Reformatis jam intelligere in quo conveniant cum *Jansenistis* circa has propositiones, & in quo dissentiant,

De

De Sententia Richardi Simonis.

Nec ingratum erit, ut opinor hinc referre sententiam viri Doctissimi & celeberrimi *Richardi Simonis*.

Credit,

1. Pentateuchum à Mose ipso non totum conscriptum esse, sed tantum Leges.

2. Institutos à Mose fuisse ad imitationem Ægyptiorum Scribas seu Actuarios publicos dictos Prophetas, qui in acta referrent omnia, & ab iis scriptos maxima ex parte libros Mosis adscriptos, & libros hodiernos esse tantum actorum veterum compendia. Hinc orta confusio in ordine, in temporibus; hinc multa interpolata ex modo scribendi antiquo in exiguis Philyris volvendis aliis supra alias; hinc tot obscura, tot menda.

Adversus eum plures scripserunt, sed inter alios *Spanhemius* uterque, *Illustriissimus* Baro & *Celeberrimus* Theologus, *Cl. Heideggerus*, *Doct. Dupin* in *Biblioth. Eccles.* & plures systematum scriptores.

CAPUT

CAPUT V.

De Anabaptistis.

Eorum error sparsus ab anno 21. vel 23. seculi XVI. Vocantur aliquando *Anabaptiste* ob iteratum baptismum quo sibi aggregandos vel excommunicatos quoscunque denuò tingunt; Aliquando *Catabaptiste* ob impugnationem baptismi infantum, ut inutilis; Aliquando vocantur *Fanatici*, *Novi Evangelistæ*, *caelestes Propheta*, *Enthusiastæ*. In varias sectas dividuntur; Vocantur ab Authoribus, à *Tooma Muntzero*, Munsteriani, à *Johanne Hutt*, Huttitæ, ab *Augustino Bohemo*, Augustiniani; à *Mennone Simonis*, ex pago Frisæ oriundo, Mennonitæ; ab *Hofmanno quodam*, Hofmanniani; à *Gabriele Scherdingo*, Gabrielitæ; à *Jacobo Huttero* Hutteriani. A vitæ genere vocati sunt *Apostolici*, quod se Apostolos imitari jactarent; *Podoniptæ*, quod pedes sibi invicem lavarent; *separati & spirituales*

CONTROVERSIARUM LIB. I. ¶
les quod singularitatem affectarent in
vestitu, cibo, somno, incessu; *Cathari*
sive *Puri*, quia adultos suæ sectæ
sine peccato esse dicebant; *silentiarii*,
quia rogati de Religione siluerunt:
Eucheta, quia precibus operam dabant;
Adiaphorista quod actus externos mi-
nisterii inter res medias & liberas re-
ferebant. *Libertini*, quia se ab omni-
bus tributis, legibusque politicis,
omnique servitute à Christo fuisse
exemptos dicebant; undè quidam
uxores communes habere dicuntur;
Adamita, quia instar Adami nuditatem
affectabant; *Abecedarii*, quia litera-
tos reprobabant. *Fratres Charita-
tis* &c.

Duces Catapaptistarum in Germa-
nia fuerunt *Nicolaus Storch*, *Thomas*
Muntzerus, *Marcus Stubnerus*, *Mar-
tinus Cellarius*.

Non omnes eodem modo sen-
tiunt;

Sunt qui à Reformatis dissentiunt
tantùm in istis,

1. Credunt non licere homini
Christiano sub Nova Oeconomia ci-
vilem Magistratum gerere; talem ci-
vilem

vilem esse abrogandum, Christum solum in Regno sancto in terris cum suis esse regnaturum.

2. Nefas esse homini Christiano *litigare, capitis poenam statuere, bellum indicere vel gerere, tributa exigere*: Existimant tamen nefas esse resistere Magistratui ordinato, *ex Lege tolerantia, patientia, obsequii, amoris etiam in hostes &c.*

3. Non esse juramentum præstandum; permillum hoc fuisse tantum Patribus sub V. T. ad confirmationem veri; à Christo verò sub N. T. planè prohibitum; Juramentum esse opus carnis non spiritus.

4. Paedobaptismum esse inventum humanum à Nicolao Pontifice institutum; idolum abominandum ut dicit *Memo.*

5. Baptismum administratum ab aliqua ex Christianis Ecclesiis esse iterandum, quum infantes attigerunt annos discretionis, ab iisque expetendum, qui primùm sunt ad S. Cœnam admittendi, vel qui transeunt ad novam Anabaptistarum synagogam sectamve, aut qui excommunicati

CONTROVERSIARUM LIB. I. 43
cati denuò ad Ecclesiam recipiuntur.

6. Cœnam non administrandam,
nisi perfectis.*

7. Corpus Christi formatum fuisse,
vel ex essentia Patris ejusque semine,
vel ex verbo Dei, vel ex ignota ali-
qua materia, vel ex cœlo delapsum
esse.

8. Idiotas posse gerere vices Pa-
storum; literarumque studium, lin-
guas, disciplinas, non esse necessarias,
ut quis sit ad docendum idoneus.

9. Ministris non deberi stipendia,
sed tantum eleemosynas, si sint indi-
gentes.

10. Subjectum potestatis Ecclesia-
sticæ esse totam congregationem;
omnia Ecclesiæ membra, utriusque
sexûs, iis solis exceptis, qui scanda-
lum dedere, non verò Pastores.

11. Satius esse Ministrum tacitè, vel
submissa voce cum reliquis pre-
cari.

Alii verò dantur, qui plura alia dog-
mata tuentur.

I. Præter Dei verbum scriptum, esse
aliud verbum internum, peculiare
Enthusiasmus, privatas revelationes,
Ange-

Angelorum colloquia, somnia Θεο-
 ωμιων, Dei immediatas voces pa-
 ris cum Scriptura autoritatis.

2. Verbum Dei sine prophetiis
 Anabaptisticis intelligi non posse.

3. Non constare Prophetas & Apo-
 stolos fuisse immediatè ac peculiariter
 afflatos à Spiritu sancto, ut nec erra-
 rint in doctrinâ, nec errare potuerint;
 ac proindè eorum scripta esse explo-
 randa secundum Dei Spiritum.

4. Nullum amplius usum esse libro-
 rum V. T. sub N. Fœdere : quidam
 tamen hoc negant.

5. Libros N. T. corruptos esse in
 omnibus linguis.

6. Intelligendam esse Scripturam
 in sensu mystico juxta proprium cu-
 jusque spiritum.

7. Deum esse mutabilem quoad
 essentiam, quidam asseruerunt.

8. Quidam etiam negant Trinita-
 tem & volunt unicam esse personam
 quæ tria habeat nomina, Patris, Fi-
 lii ac Spiritus sancti.

9. Quidam credunt Verbum fa-
 ctum esse carnem per conversionem.

10. Non dari peccatum originis
 &

CONTROVERSIARUM LIB. I. 45
& Adamum sibi soli peccasse, ac
proindè infantes nasci sine peccato.

11. Sunt qui credunt Christum
passum esse suâ Divinitate.

12. Alii negant esse Deum, sed vi-
rum sanctissimum ac innocentissimum
martyrem: Sunt qui credunt suffice-
re credere Christum natum ex beata
virgine & verè esse Christum filium
Dei qui in mundum venturus erat;
De aliis rebus non percontando: pu-
tant tamen illi, fuisse in gloria apud
Deum Patrem, antequam mundus
visibilis esset, & omnia fuisse ab eo
creata.

13. Non satisfacisse pro peccatis,
fuisse solummodo novum Legislato-
rem, qui perfectiores Leges tulerit
quàm Moses, ac dedisse vitâ & mor-
te sua perfectum obedientiæ atque
patientiæ exemplar.

14. Sunt qui accusantur putare re-
natos esse prorsus liberatos à Lege,
quin amplius peccare non posse, quam-
vis contra legem Dei agant.

15. Quidam etiam accusantur cre-
dere communionem uxorum.

16. Omnia Christianorum debere
esse communia.

17. Ve-

17. Veram Christi Ecclesiam constare ex verè perfectis, quamvis non immunibus à peccatis ignorantiae &c.

18. Ex sola charitate, pietate, ut præcipuâ notâ, judicari posse de cœtu aliquo visibili.

19. Licere ab uxoribus propter diversam Religionem secedere, & cum alia in Religione non dissentiente matrimonium contrahere.

20. Fructum ministerii pendere à puritate Pastorum.

21. Cum excommunicatis etiam pœnitentibus nullam amplius esse debere societatem, neque naturalem neque conjugalem, neque œconomicam, neque politicam.

22. Animas post excessum à corpore destitui omni intellectu, cogitatione, dormire usque ad novissimam diem.

23. Judæos antè ultimam Diem in terram Canaan reducidos, politiam eorum restaurandam, Martyres & Sanctos suscitandos, *Regnum Mille-narium erigendum.*

24. Corpora non eadem resurrectura, sed convertenda in substantias spiri-

CONTROVERSIARUM LIB. I. 47
spirituales, carne destitutas.

25. Damnatos ac Diabolum tandem salvatum iri, quidam credunt.

De Anabaptistis scripsit, *Lutherus*, *Melanchton*, *Iustus Menius*, *Zwinglius*, *Wigandus*, *Oecolampadius*, *Urbanus*, *Regius*, *Henr. Bullingerus* & *Martinus Mycronius*; *A Lasco*, *Guidon de Brés*, *G. Cassander*, *Calvinus*, *Schlusselfurgius*, *Hunnius*, *Sleidanus*, *Osfander*, *J. Bosfaccus*, *J. Mullerus*, *Frider. Seylerus*, *Vbbo Emmius*, *Joh. Tayus*, *Lambertus Hortensius*, *Herman. Faulkelius*, *Cloppenburgius*, *uterque Spanhemius*, *Kromayerus*, *Abrah. à Doreslaer*, *Henr. Hammondus*, *Joh. Fabricius*, *Caspar Calvorius*; *Hoornbeckius*, *Eph. Pagetus*, *Th. Edoardus*, *Alex. Ross.* *Th. Weldus*, *Joh. Henr. Vrsinus*, *Joh. Oritas Tigurinus*, omnes locorum communium scriptores.

Legique possunt colloquia *Francothaliense* a 1571. *Embdanum* 1578. *Leovwardiense* 1598. *Confessiones Mennonitica*, *Nicolai Nicolai*, *Jac. Outermans*.

Sententia Schvvenckfeldianorum.

Caspar Schvvenckfeldius de *Ossing*,
nobilis

nobilis Silesius circa annum 1527. Anabaptistarum Εὐθερίωνος amplexus, eidem, sua dogmata superstruxit; ad stipulatores nactus Crautwaldum Canonicum, & Johannem Wvernerum concionatorem, mortuus a 1561 in Suevia.

Has opiniones inter alias tribuit ipsi *Osiander* cent. 16. ex Schlüsselburgio.

1. Per externum verbi Dei ministerium & prædicationem homines non converti, regenerari, salvari; absque eo etiam homines servari posse.
2. Homines non esse obligatos ad audiendam verbi Dei prædicationem.
3. Negavit humanam naturam in Christo esse creaturam, & asseruisse dicitur humanitatem Christi post resurrectionem per omnia exæquatam esse divinæ naturæ, ita quidem ut jam humana Christi natura divinæ per omnia sit æqualis.
4. Ministerium Concionatoris vitiosi non esse efficax
5. Omnes Patres V. T. antè Christum ivisse in inferos, ibique detentos

CONTROVERSIARUM LIB. I. 49
tos usque ad Christi resurrectionem.

Plures errores Anabaptistarum admisit.

Ultra quinquaginta libros fanaticos edidit, & multas privatas Epistolas.

Ejus symbolum eximium fuit, Nil Christo triste recepto.

C A P U T VI.

Sententia

VVeigeliū & VVeigelianorum.

Philippus Theophrastus Paracelsus, alias Bombast natione suevus, qui obiit an. 1541. postquam iparsisset suos errores de statu Adami, de origine Christi, de resurrectione mortuorum, habuit inter discipulos suos Valentinum VVeigelium Misnicum, qui circa annum 1612. famosæ sectæ author fuit, in lucem editis *Astrologiâ Theologizata*, *Captura aurea*, (*Gulden Griff*) *γυνῶθι σεαυτὸν*, *Postilla*, libro, de loco mundi,

C di,

di, *Theosophia* &c. Huic accensentur fratres *Rosea crucis*, quorum Dux primus venditatur *Christianus*, *Rosen Creutz* Germanus, natus an. 1378. mortuus an. 1484. & quorum publica scripta, *Fama fraternitatis*, *Confessio*, *Reformatio Vniuersalis*, *tinnabulum Sophorum*, *Fortalium scientie*. Iis annumerantur *Iacobus Bohm* tutor *Gorlicensis* natus an. 1575. mortuus an. 1624. *Esaius Stiffel*, *Ezechiël Meth*, qui se ob internum substantiale inhabitans lumen vocabat *Christum*, *verbum Dei*, *Michaëlem* & *Alii plures*.

Quibusdam placet deducere originem *VVeigelianismi* seu *Theologiae*, *Pseudomysticae*, vel à *Mercurio Trismegisto*, qui ipse *Noah*, à quibusdam *VVeigelianis* vocatur; vel à *Pythagora*, ac *Platone*. Addunt seculo IX. eam sequutum *Erigenam Scotum*, seculo XII. *Hugonem* & *Richardum de Sancto Victore* & *Bernhardum*; seculo XIII. *Thomam Aquinatem* & *Bonaventuram*, seculis XIV. & XV. *Taulerum Rusbrockium*, *Bernhardinum*, *Senensem Laurentium Iustinianum*, *Dionysium*

CONTROVERSIARUM LIB. I. 51
nyfium Carthusianum, *Thomam à Kempis*, *Heinricum Harphium*, *Marsilium Ticinum*: His accensent *Iohan. Theophilum* Sacerdotem ac custodem ordinis Teutonici, auctorem *Theologiae Germanicae*, ut creditur, circa an. 1660. *Jacobum Tauben* Concionatorem *Arnhemensem Augustinum Furbmannum* Pastorem *Silesium*, *Antoniam Bourignon*, *Michaelem de Molinoz* &c. Hæc ex *Clar. Caspare Calvorio*.

Quicquid sit hic autor Clarissimus citatus observat centrum *Theologiae VVeigelianae & Pseudomyticae* esse *Regnum Christi in nobis*; & sequentes *VVeigelianis* inter alias tribuit opiniones.

1. Deum esse trinam sive *substantiam*, sive *potentiam*: *Primam* esse summum bonum, fontem omnium rerum: *secundam* esse ideam sive intellectum omnia creantem; *Tertiam* animam sive spiritum mundi omnia permeantem, vivificantem & animantem.

2. Ex hac Divinitate emanasse mundum invisibilem, idealem, ac intelligibilem; & ex invisibili mun-

52 BREVIS SYLLABUS
do prodiiſſe viſibilem mundum.

3. Neceſſe eſſe ut anima à corpore extrinſeco introeat & reflectatur intrinſecus ad centrum, quò inibi in ſacro ſilentio ac ſabbathiſmo intueatur oculum, lucem ac ideam uniuerſæ ſapientiæ, Chriſtum. Debere autem animam ibidem Chriſti vocem audire, ac ſpiritus operationem deditiſſima obedientia recipere,

4. Senſum verum ac certum Scripturæ non è Scriptura, aut ab hominibus, ſed ab interno Interprete Chriſto eſſe petendum.

5. Duo eſſe cognitionis principia, *Phyſicam* quaſi *arcanam*, quâ per lumen naturæ ex ſignaturis ac characteribus arcana naturæ cognoscuntur, & hîc ſe habere mentem hominis *activè* & *Cabbalam*, Theologiam quaſi *infuſam*, quâ per lumen gratiæ divinum inhabitans informatur anima in ſupernaturali Dei ac divinorum cognitione: & hîc animam ſe habere *verè paſſivè*.

6. In rebus fidei præter Scripturam expectandas eſſe revelationes Angelorum, colloquia & ſomnia.

7. Deum

7. Deum omnium rerum materiam ac essentiam esse.

8. Filium Deo Patri quoad Deitatem non esse æqualem.

9. Patrem in divinis esse Filium & Spiritum Sanctum, Filium esse Patrem & Spiritum Sanctum.

10. Scripturam S. creaturam esse & non esse creaturam.

11. Spiritum S. in V. T. processisse à solo Patre; in N. T. procedere à Patre & Filio.

12. Deum creare seipsum, & præter se nihil creare, quia est omnium rerum materia.

13. Christum carnem de cælo attulisse, & deinde per Spiritum esse ex Maria natum.

14. Patrem & Spiritum S. æquè incarnatum esse ac Filium.

15. Descensum Christi ad inferos esse demissionem Dei in nostram carnem, miseriam, mortem.

16. Nos in Christo ejusque justitia inhabitante, non per Christi obedientiam servari.

17. Mundum hunc visibilem cum omnibus creaturis esse excrementum

54 BREVIS SYLLABUS
Astrorum invisibilium, quæ sint es-
sentia Angelorum.

18. Primum hominem ex terra &
ex firmamento factum esse.

19. Hominem moriturum fuisse, etsi
non peccasset.

20. Tres esse partes hominis es-
sentiales, *Corpus terrestre*, *spiritum*
athereum, qui corpus moveat & regat,
& *animam divinam*.

21. Animam corruptam non esse
peccato originis.

22. Ecclesiam Christi esse in om-
nibus sectis.

23. Patres V.T. ante mortem Chri-
sti in inferno extra cœlum manere.

24. Animas fidelium à morte ante
extremum diem in cœlum non recipi.

25. Martyrum resurrectionem par-
ticularem futuram esse, mille annis an-
te universalem.

26. Eadem corpora, quæ nunc cir-
cumferimus cœlo, non illatum iri.

Plura alia à variis Authoribus refe-
runtur; Videndi *Hoornbeckius*, *Crocus*
in Anti-Vveigelio.

Liber de *vita Christi Vveigelio* tri-
buitur, ubi multa absurda.

I. Plav-

1. Πανταρπηλιασ dicitur credidisse, omnium rerum femina per universum mundum esse sparsa, ac sibi invicem per immersionem, quasi intimè immersa, innexa, ac commixta, ut in massa minerali sunt particule auri, argenti, &c.

2. Nihil igitur requiri ad perfectam ac facilem rerum indagationem ac cognitionem aliud, quàm ut in nos descendamus.

3. Hinc colligunt transmutationem omnium in omnia, & ex omnibus omne fieri posse.

4. Cujuslibet hominis nativitatem subesse Planetæ suo, & hanc esse naturalem & veterem generationem, ac nativitatem per quam homo non potest ingredi Regnum cælorum, & si hoc statu tabernaculum corporis relinquat, suo Planetæ hominem tunc uniri.

5. Regenerationem cœlestem ex Spiritu esse necessariam; hanc autem fieri per fidem, dum homo è Planeta suo ac firmamento quod in se habet, sacromentis retrogressu recedit in centrum suum, Deum; illique se intimè unit in sacro sabbatismo, ipsius afflatus, impulsus ac

manifestationes obedienter audiendo, percipiendo ac recipiendo; hac ratione siquidem hominem transformari in ipsum Deum ac Christum, divinæque naturæ fieri participem, intimèque ad eò regenerari.

Ex illa *πανσπερμία & περιχαρήσει* illa intima ac universalis rerum omnium, ubi Deus sit centrum ac *πασσφεία*, Christus *ω καὶ ω*, sequi putant combinationem contrariorum, quæ contraria & contradictoria de se invicem, & quidem simpliciter & eodem respectu prædicari possint: omnia proindè esse vera, in quibusvis sectis, quamvis sibi invicem contradictoria.

Qui plura nosse vult legat *Paracelsum*, *VVeigelium Fluddum* vel *defluctibus*, *Crollium* & contra eos *Schellhammerum*, *Thunonium*, *Hunnum*, *VVeberum*, *Libanium*, *Meisnerum*, *Baldunum*, *Calovium*, *Merkium*, *Stegmannum*, *Crocium*, *Kromeyerum*, *Calvorium*, *Hoornbeckium*.

CAPUT

CAPUT VII.

*Propositiones M. de Molinos prout
damnate ab Innocentio XI.*

anno 1687.

- I. **O** Portet hominem suas potencias annihilare, & hæc est via interna.
2. Velle operari activè est Deum offendere, qui vult esse ipse solus agens, & idè opus est seipsum in Deo totum & totaliter derelinquere, & postea permanere velut corpus exanime.
3. Vota de aliquâ re faciendâ sunt perfectionis impedimenta.
4. Activitas naturalis est gratiæ inimica, impeditque Dei operationes & veram perfectionem, quâ Deus vult operari in nobis sine nobis.
5. Nihil operando anima se annihilat, & ad suum principium redit, & ad suam originem quæ est essentia Dei, in quam transformata

C 5 remanet

remanet ac divinizatur, & Deus tunc in se ipso remanet, quia tunc non sunt amplius duæ res unitæ, sed una tantum, & hac ratione vivit Deus, & regnat in nobis, & anima seipsam annihilat in esse operativo.

6. Via interna est illa in qua non cognoscitur, nec lumen, nec amor, nec resignatio, & non oportet Deum cognoscere; & hoc modo rectè proceditur.

7. Non debet anima cogitare, nec de præmio, nec de punitione, nec de Paradiso, nec de inferno, nec de motu, nec de æternitate.

8. Non debet velle scire an gradiatur cum voluntate Dei, an cum eadem voluntate resignata maneat nec ne, nec opus est ut velit cognoscere suum statum, nec proprium nihil, sed debet ut corpus exanime manere.

9. Non debet anima reminisci nec sui, nec Dei, nec cujuscumque rei, & in via interna omnis reflexio est noxia, etiam reflexio ad suas humanas actiones, & ad proprios defectus.

10. Si propriis defectibus alios scandalizet, non est necessarium reflectere, dummodo non adsit voluntas scandalizandi, & ad proprios defectus non posse reflectere, gratia Dei est.

11. Ad dubia quæ occurrunt, an rectè procedatur nec ne, non opus est reflectere.

12. Qui suum liberum arbitrium Deo donavit, de nulla re debet curam habere, nec de inferno, nec de Paradiso; nec debet desiderium habere propriæ perfectionis, nec virtutum, nec propriæ sanctitatis, nec propriæ salutis, cuius spem purgare debet.

13. Resignato Deo libero arbitrio, eidem Deo relinquenda est cogitatio & cura de omni re nostra, & relinquere, ut faciat in nobis, sine nobis, suam divinam voluntatem.

14. Qui divinæ voluntati resignatus est, non convenit ipsi ut à Deo rem aliquam petat, quia petere est imperfectio, cum sit actus propriæ voluntatis & electionis, & est velle

quod divina voluntas nostræ confirmetur; Et illud Evangelii, *petite & accipietis*, non est dictum à Christo pro animabus internis, quæ nolunt habere voluntatem, imò hujusmodi animæ eò perveniunt ut non possint à Deo rem aliquam petere.

15. Sicut non debet à Deo rem aliquam petere, ita nec illi ob rem aliquam gratias agere debet, quia utrumque est actus propriæ voluntatis.

16. Non convenit indulgentias quærere pro pœna propriis peccatis debita, quia melius est divinæ justitiæ satisfacere, quàm divinam misericordiam quærere, quoniam illud ex puro Dei amore procedit, & istud ab amore nostri interessato, nec est res Deo grata nec meritoria, quia est velle crucem figere.

17. Tradito Deo libero arbitrio, & eidem relicta cura & cognitione animæ nostræ, non est amplius habenda ratio tentationum, nec eis resistantia fieri debet, nisi negativa, nulla adhibita industria & si natura
commo-

commovetur, oportet finire, quia est natura.

18. Qui in oratione utitur imaginibus, figuris, speciebus & propriis conceptibus, non adorat Deum in spiritu & veritate.

19. Qui amat Deum eo modo quo ratio argumentatur, aut intellectus comprehendit, non amat verum Deum.

20. Afferere, quod in oratione opus est sibi per discursum auxilium ferre, & per cogitationes, quando Deus animam non alloquitur, ignorantia est: Deus nunquam loquitur, ejus loquutio est operatio, & semper in anima operatur, quando hæc suis discursibus, cogitationibus & operationibus eum non impedit.

21. In oratione opus est manere in fide obscura & universali, cum quiete & oblivione cujuscunque cogitationis particularis ac distinctionis attributorum Dei ac Trinitatis, & sic in Dei præsentia manere ad illum adorandum & amandum, eique inserviendum, sed absque productione

C 7 actuum

actuum, quia Deus in his sibi non complacet.

22. Cognitio hæc per fidem non est actus à creatura productus, sed est cognitio à Deo creaturæ tradita, quam creatura se habere non cognoscit, nec postea cognoscit illam se habuisse, & idem dicitur de amore.

23. Mystici cum Sancto Bernardo in scala claustralium distinguunt quatuor gradus, lectionem, meditationem, orationem, contemplationem infusam: Qui in 1. fissit, nunquam ad 2. pertransit; qui semper in 2. persistit, nunquam ad 3. pervenit, qui est contemplatio nostra acquisita, in qua per totam vitam persistendum est, dummodo Deus animam non trahat (absque eo quod ipsa id expectet) ad contemplationem infusam & hac cessante, anima regredi debet ad 3. gradum & in ipso permanere, absque eo quod amplius redeat ad 2. aut primum.

24. Qualescunque cogitationes in oratione occurrant, etiam impuræ, etiam contra Deum, sanctos, fidem & sacramenta, si voluntariè
non

non nutriantur; sed cum indifferentia & resignatione tolerentur, non impediunt orationem fidei, imò eam perfectiorem efficiunt, quia anima tunc magis divinæ voluntati resignata remanet.

25. Etiam si superveniat somnus & dormiatur, nihilominus fit oratio & contemplatio actualis, quia oratio & resignatio idem sunt, & dum resignatio perdurat, perdurat & oratio.

26. Tres illæ viæ, purgativa, illuminativa, & unitiva sunt absurdum maximum, quod dictum fuerit in mysticâ, cum non sit nisi unica via, scilicet via interna.

27. Qui desiderat & amplectitur devotionem sensibilem, non desiderat, nec querit Deum, sed se ipsum, & malè agit cum eam desiderat, & eam habere conatur, qui per viam internam incedit, tam in locis sacris quàm in diebus solemnibus.

28. Tædium bonorum spirituum bonum est, siquidem purgatur amor proprius,

29. Dum

29. Dum anima interna fastidit discursus de Deo & virtutes, & frigida remanet, nullum in se ipsa sentiens fervorem, bonum signum est.

30. Totum sensibile quod experimur in vita spiritali est abominabile, spurcum & immundum.

31. Nullus meditativus veras excipit virtutes internas, quæ non debent à sensibus cognosci.

32. Nec ante nec post communionem alia requiritur preparatio, aut gratiarum actio pro ipsis animabus internis, quàm permanentia in solita resignatione passiva, quia modo perfectiore supplet omnes actus virtutum, qui fieri possunt & sunt in via ordinaria; & si hac occasione communionis insurgunt motus, humiliationis, petitionis aut gratiarum actionis, reprimendi sunt; quoties non dignoscatur eos esse in impulsu speciali Dei; aliàs sunt impulsus naturæ nondum mortuæ.

33. Malè agit anima quæ procedit per hanc viam internam, si in diebus solemnibus vult aliquo conatu particulari excitare in se devotum aliquem.

aliquem sensum, quoniam animæ internæ omnes dies sunt æquales, omnes festivi; & idem dicitur de locis sacris, quia hujusmodi animabus omnia loca æqualia sunt.

34. Verbis & linguâ, Deo gratias agere non est pro animabus internis, quæ in silentio manere debent, nullum Deo impedimentum opponendo, quod operetur in illis, & quò magis se Deo resignant, experiantur se non posse orationem Dominicam recitare.

35. Non convenit animabus hujus vitæ internæ quòd faciant operationes etiam virtuosas ex propria electione & activitate; aliàs non essent mortuæ, nec debent elicere actus amoris erga Beatam Virginem, sanctos aut humanitatem Christi, quia cum ista sensibilia sint objecta, talis est amor erga illa.

36. Nulla creatura, nec beata Virgo, nec Sancti debent sedere in nostro corde, quia solus Deus vult illud occupare & possidere.

37. In occasione tentationum, etiam speciosarum non debet anima elicere actus

actus virtutum oppositarum, sed debet in supradicto amore & resignatione remanere.

38. Crux voluntaria mortificationum pondus grave est, & infructuosum, ideoque dimittenda.

39. Sanctiora opera & pœnitentia, quas peregerunt Sancti, non sufficiunt ad amovendam ab anima vel unicam adhesionem.

40. Beata Virgo nullum unquam opus exterius peregit, & tamen fuit sanctis omnibus Sanctior; igitur ad Sanctitatem perveniri potest absque opere exteriori.

41. Deus permittit & vult, ad nos humiliandos, & ad veram transformationem perducendos, quod in aliquibus animabus perfectis, etiam non arreptitiis, dæmon violentiam inferat eorum corporibus, easque actus carnales committere faciat, etiam in vigilia & sine mentis offuscatione, movendo physicè illis manus, & alia membra contra earum voluntatem, & idem dicitur quoad illos actus per se peccaminosos, in quo casu non sunt peccata, quia in his non adest consensus.

42. Po-

42. Potest dari casus, quo hujusmodi violentia ad actus carnales contingat, eodem tempore ex parte duarum personarum, scilicet maris & foeminae, & ex parte utriusque sequatur actus.

43. Deus, praeteritis temporibus, sanctos efficiebat tyrannorum ministerio; nunc vero eos efficit sanctos, ministerio daemorum, qui causando in eis praedictas violentias, facit, ut illi se ipso magis despiciant, annihilent, & se Deo resignent.

44. Job blasphemavit, & tamen non peccavit labiis suis, quia fuit ex daemoris violentia.

45. Sanctus Paulus hujusmodi Daemoris violentias in suo corpore passus est, unde scripsit, *non quod volo bonum hoc ago, sed quod nolo malum hoc facio.*

46. Hujusmodi violentiae sunt medium magis proportionatum, ad annihilandam animam, & ad eam ad veram transformationem & unionem perducendam, nec alia superest via, & haec est via facilior & tutior.

Plura referre tædet quæ ad 68. articulos

culos extendantur: An revera talia omnia crediderit *Molinos*, licet dubitare.

CAPUT VIII.

Propositiones tractæ ex libro Reverendissimi Francisci Salignati Fenelon Archiepiscopi Cameracensis, cujus titulus est,

Explication des maximes des saints sur la vie interieure a. 1697. prout Damnata Romæ ab Innocentio XII. a. 1699. die 12. Martii.

1. **D**atur habitualis status amoris Dei, qui est charitas pura, & sine ulla admixtione motivi proprii interesse; neque timor pœnarum, neque desiderium remunerationum habent amplius in eo partem. Non amatur amplius Deus propter meritum, neque propter perfectionem, neque propter felicitatem in eo amando inveniendam. 2. In

2. In statu vitæ contemplativæ seu unitivæ, amittitur omne motivum interessatum timoris & spei.

3. Id quod est essentialiale in directione animæ, est non aliud facere quàm sequi pedetentim gratiam, cum infinita patientia, præcautione & subtilitate. Oportet se intra eos limites continere, ut sinatur Deus agere, & nunquam ad purum amorem se ducere, nisi quando Deus per unctionem interiorem incipit aperire cor huic verbo, quod adeo durum est animabus adhuc sibi met affixis, & adeo potest illas scandalizare, aut in perturbationem conjicere.

4. In statu sanctæ indifferentiæ, anima non habet amplius desideria, voluntaria & deliberata propter suum interesse, exceptis iis occasionibus in quibus toti suæ gratiæ fideliter non cooperatur.

5. In eodem statu sanctæ indifferentiæ, nihil nobis, omnia Deo volumus: Nihil volumus ut simus perfecti & beati propter interesse proprium, sed omnem perfectionem ac beatitudinem volumus, in quantum
Deo

Deo placet efficere ut velimus res ipsas impressione suæ gratiæ.

6. In hoc sanctæ indifferentiæ statu nolumus amplius salutem ut salutem propriam, ut liberationem æternam, ut mercedem nostrorum meritum, ut nostrum interesse omnium maximum; sed eam volumus voluntate plenâ, ut gloriam & beneplacitum Dei, ut rem quam ipse vult & quam nos vult velle propter ipsum.

7. Derelictio non est nisi abnegatio, seu sui ipsius renuntiatio quam J. C. à nobis in Evangelio requirit, postquam externa omnia reliquerimus: Illa nostri ipsorum abnegatio non est nisi quoad interesse proprium: Extremæ probationes in quibus hæc abnegatio, seu sui ipsius derelictio coerceri debet, sunt tentationes, quibus Deus æmulator vult purgare amorem, nullum ei ostendendo perfugium, neque ullam spem quoad suum interesse proprium etiam æternum.

8. Omnia sacrificia quæ fieri solent ab animabus quàm maximè deficiereffatis, circa earum æternam beatitudinem, sunt conditionalia, sed hoc

hoc sacrificium non potest esse absolutum in statu ordinario: In uno extremarum probationum casu, hoc sacrificium fit aliquo modo absolutum.

9. In extremis probationibus potest animæ invincibiliter persuasum esse persuasione reflexa, & quæ non est intimus conscientiæ fundus, se justè reprobata esse à Deo.

10. Tunc anima divisa à semet ipsa expirat cum Christo in cruce dicens, *Deus, Deus, meus ut quid dereliquisti me!* In hac involuntaria impressione desperationis consistit sacrificium absolutum sui interesse proprii, quoad æternitatem.

11. In hoc statu anima amittit omnem spem sui proprii interesse; sed nunquam amittit in parte superiori, id est in suis actibus directis & intimis, spem perfectam, quæ est desiderium desinteressatum promissio-
num.

12. Director tunc potest huic animæ permittere, ut simpliciter acquiescat jacturæ sui proprii interesse & justæ condemnationi quam sibi à D. o. indictam credit.

13. Infe-

13. Inferior Christi pars in cruce non communicavit superiori suæ involuntarias perturbationes.

14. In extremis probationibus pro purificatione amoris, fit quædam separatio partis superioris animæ ab inferiori: In ista separatione actus partis inferioris manet ex omninò cæca & involuntaria perturbatione: nam totum quod est voluntarium & intellectuale est partis superioris.

15. Meditatio constat discursivis actibus, qui à se invicem facilè distinguuntur: Ista compositio actuum discursivorum & reflexorum est propria exercitio amoris interessati.

16. Datur status contemplationis adeò sublimis, adeoque perfectæ, ut fiat habitualis, ita ut quoties anima actu orat, sua oratio sit contemplativa, non discursiva: Tunc non amplius indiget redire ad meditationem, ejusque actus methodicos.

17. Animæ contemplativæ privantur intuitu distincto, sensibili & reflexo J. Christi, duobus temporibus diversis; *primò* in fervore nascente earum contemplationis: *secundò* anima amittit

CONTROVERSIARUM LIB. I. 73
amittit intuitum J. Christi in extre-
mis probationibus.

18. In statu passivo exercentur om-
nes virtutes distinctæ, non cogitando
quòd sint virtutes: In quolibet mo-
mento aliud non cogitatur quàm face-
re id quod Deus vult, & amor zelo-
typus simul efficit, ne quis amplius
sibi virtutem velit, nec unquam sit a-
deò virtute præditus, quàm cum vir-
tuti amplius affixus non est.

19. Potest dici in hoc sensu, quòd
anima passiva & desinteressata, nec ip-
sum amorem velit amplius quatenus
est sua perfectio & sua felicitas, sed
solum quatenus est id quod Deus à
nobis vult.

20. In confitendo debent animæ
transformatæ sua peccata detestari &
condemnare se, & desiderare remissio-
nem suorum peccatorum, non ut
propriam purificationem & libera-
tionem, sed ut rem quam Deus vult,
& vult nos velle propter suam glo-
riam.

21. Sancti Mystici excluderunt à sta-
tu animarum transformatarum exer-
citationes virtutum.

D

22. Quam-

22. Quamvis hæc doctrina de puro amore esset pura & simplex perfectio Evangelica, in universa traditione designata, Antiqui Pastores non proponebant passim multitudini iustorum, nisi exercitia amoris interessati eorum gratiæ proportionata.

23. Purus amor ipse solus constituit totam vitam interiorem, & tunc evadit unicum principium & unicum motivum omnium actuum qui deliberati & meritorii sunt.

Qui plura de Quietistis nosse vult, debet legere Antonia Bourignon, & Pireti opera; ut & adversus eos Illustr. Bossueti Episcopi, Cl. Jurii, Cl. La Placette &c. libros, quos super hisce argumentis ediderunt.

Circa Mysticos possunt legi opera Card. *Petrucci*, *Boysii Lanspergii*, *Johannis à Jesu Mariae*, Cardinalis *Bonæ*.

CAPUT IX.

De Quakeris.

Eorum Dux dicitur fuisse *Georgius Foxius*, natus a. 1624. Fundamentum

CONTROVERSIARUM LIB. I. 75
tum *Quakerorum*, ut & *W'eigelianorum*
est *Regnum Christi in nobis*.

Præcipua placita sunt,

1. Christum se unire omnibus & singulis hominibus, in iisque operari, & hoc omne sine verbo externo ac sacramentis; ac per hanc unionem ac operationem fieri omnium, qui instinctum internum sequuntur, hoc est qui honestè vivunt, intrinsecam ac inhabitantem justitiam ac salutem, sive sint Christiani, sive sint Pagani.

2. Scripturæ supponendam esse revelationem internam ac immediatam, ceu regulam adæquatam ac primariam.

3. Non Scripturam divinam ac cognitionem de Christo explicitam, quæ ex illa hauritur, esse simpliciter necessariam, sed illas gentes, quæ non propriâ culpâ, sed ob insuperabilia impedimenta, illâ privantur, per Christum, qui in illis habitat, si ipsius luci aut ductui non repugnent, sed patiantur Christum illos sanctificare ac operari justitiam suam in illis, salvari.

4. Baptismum aquæ non esse necessarium,

D 2

cessarium,

cessarium, quippe qui ab Apostolis
 ceu ritus initiationis ad tempus tan-
 tummodo sit institutus; umbra ac fig-
 num baptismatis interni ac veri, qui
 fit effusio Spiritus sancti, quæ à Chri-
 sto internè in unione ac regeneratio-
 ne mystica peragatur.

5. Ipsam etiam S. Cœnam veram
 ac Christianam non esse ceremoniam
 istam externam, ad tempus saltem à
 Christo institutam, sed esse mysticam
 ac arcanam corporis ac sanguinis Chri-
 sti in interno homine distributionem
 ac participationem, quæ per exter-
 nas ceremonias cœnæ olim adum-
 brata & figurata sit.

6. Illum qui internè ungitur ac vo-
 catur, obligatum esse ubi, quando &
 quomodo velit ac jubeat unctio; si vel
 ad extremos mundi angulos vocare-
 tur, verbum Dei prædicare ac mu-
 nia Ecclesiastica obire, idque sine
 certo stipendio, cum obligetur, ad
 exemplum Pauli, propriis manibus
 victum quærere; aut si per munia sa-
 cra id non queat, posse accipere elee-
 mosynas.

7. Apertionem capitis, reveren-
 tias,

CONTROVERSIARUM LIB. I. 77
tias, ac alia superbiæ & adulationis
lenocinia Christianos non decere.

8. Illicita esse Christianis juramen-
ta, contentiones forenses, bella
ac omnes vindictas, ita tamen ut Ma-
gistratui maneat jus in fontes Chri-
stianâ charitate animadvertendi.

Plura alia habent; sed inter eos
sunt dissidia; Quidam se jungunt
Anabaptistis crassioribus; Alii Men-
nonitis.

Inter eos Georgius Keith a. 1665.
Christi humanam naturam duplicem
agnoscebat, alteram cœlestem, spiri-
tualem ac æternam, alteram terre-
nam & corpoream susceptam in tem-
pore à Maria matre, & conjunxisse
se hominem divinum in Christo cum
humanitate corporea & visibili in Ma-
ria: Ajunt & credidisse revolutio-
nem animarum.

William Pen tolerantiam ac liber-
tatem Religionum universalem præ-
dicabat.

Plura falsa ipsis imponuntur.

De iis legenda *R. Barclaji* Apolo-
gia Theologiæ veræ Christianæ; *Alex-
ander Rossæus* de variis Religionibus;

TOTIUS

D 3

Hongrius

78 BREVIS SYLLABUS
*Honorius Reggius seu Georgius Hornius
de statu Ecclesiæ Britannicæ; Historia
Quakerorum Gerardi Croesi; Schelwii
Quakerismus confutatus, Tractatus
Anglicus Te snake twvisceen Qua-
kers.*

CAPUT X.

De Antinomis.

Antinomi sive *Adversarii Legis* plures fuerunt jam à temporibus Apostolorum; sed de iis alibi dicimus; nunc de aliis dicendum.

Sub ipsa Reformationis principiâ quidam Johannes Agricola Islebius natus a. 1492. fertur dixisse legem moralem ex Ecclesia esse proscribendam.

Lutherus observat eos Antinomos dixisse Legem non esse dignam, ut vocetur verbum Dei.

De Antinomis Anglis videndi *Thomas Gatakerus, Samuel Rhetorfort, Antonius Burges, Johannes Bisco, Henr. Reggius VVitsius &c.*

CAPUT

CAPUT XI.

Sententia Michaëlis Serveti,

& Antitrinitariorum, Socini, &c.

ARrago Hispanus erat, alias Vil-
lanovanus, professione erat
Medicus, jam ab anno 1523. edidit li-
bros 6. de Trinitate, Dialogos de re-
generatione, Epistolas quasdam, Apo-
logiam. Servetus credebat.

De Tri-
nitatis
errori-
bus lib. 7
a. 1531.
Dial. de
Trinit. 1.
2. de Ju-
sticia re-

1. Omnes qui Trinitatem statunt
in essentia Dei, imaginarios habere
Deos & illusiones dæmoniorum, &
omnes Trinitarios esse Atheos.

gri Chri-
sti cap. 4.
a. 1532.
est alia
editio a.
1553.

2. Verbum fuisse idealem rationem
ab initio quæ jam hominem referebat;
fuisse in verbo apud Deum futuri ho-
minis Jesu Christi exemplar, perso-
nam, effigiem, vultum, faciem,
hominis in Deo repræsentationem.

Libr. 3.
de Tri-
nit. p. 30.
Libr. 3.
de Tri-
nit. p. 92.
Lib. 1. de
Trinit.

3. Ipsum Christum esse filium Dei,
quatenus genitus est à Deo in utero
virginis Mariæ, idque non solum vir-
tute Spiritus S. sed quia Deus ex sua

p. 11. 12. 2
Epist. ad
Calv. 1. 2.

substantia illum genuit.

- Lib. 1. de Trinit. p. 17. 18. 4. Verbum Dei de cœlo descendens esse nunc carnem Christi, ita ut caro Christi de cœlo sit.
- Lib. 2. de Trinit. p. 73. Dialog. 1. p. 231. 5. Corpus ipsum Christi esse corpus deitatis, carnem ejus divinam carnem Dei cœlestem à substantia Dei genitam: Animam Christi esse Deum, carnem Christi esse Deum, & tam Christi animam quàm carnem Christi fuisse ab æterno in propria Deitatis substantia. Ipsum Christum hominem ab initio apud Deum fuisse in propria persona & substantia.
- Lib. 2. de Trinit. p. 90. 6. Verbum Dei fuisse semen Christi; rem tamen esse aliam à filio; esse rorem naturalis genituræ Christi in utero Virginis, sicut semen generationis animalium.
- Lib. 4. de Trinit. p. 145. Lib. 1. de Trinit. p. 23. Dial. 2. de Trinit. p. 260. ibid. p. 263. ibid. p. 272. 7. Rorem illum cœlestem Virgini obumbrantem, & semini ejus & sanguini se se immiscentem transformasse in Deum humanam materiam.
- Lib. 2. de Trinit. p. 22. 8. Jesum Christum participationem Dei & hominis habentem non potuisse dici creaturam, sed participationem creaturarum.
9. Unam & eandem Deitatem, quæ

CONTROVERSIARUM LIB. I. 81
quæ est in Patre, communicatam fuisse
filio Jesu immediatè & corporaliter:
Deinde eo Mediatore per ministerium
Angelici spiritus communicatam fuisse
spiritualiter Apostolis; ac Christo
quidem soli à natura esse Deitatem
infitam corporaliter & spiritualiter:
verùm ab eo dari aliis sanctum &
substantialem halitum.

10. Sicut res omnes nunc sunt in
Deo, ita eodem ordine ante crea-
tionem fuisse in eo, & primum om-
nium Christum.

Lib. 1. de
Trinit.
p. 205.

11. Christum quandiu in carne
mortali versatus est nondum acce-
pisse Spiritum novum, quem à sua
refurrectione accepturus erat.

Lib. 5. de
Trinit.
p. 185.

12. Angelos ut Deos à Judæis fuisse
adoratos.

Lib. 5.
de Tri-
nit. p. 184.

13. Animam esse ex Dei substan-
tia.

14. Pædobaptismum damnavit. Dialog.

15. Spiritum S. non semper fuisse
Deum, & Deum ejus esse Patrem.
Iste combustus a. C. 1553. Geneva.

Dialog.
1. p. 225.

Valentinus Gentilis è Campania Italus;
tres æternos Spiritus gradu numero-
que distinctos asseruit; capite plexus
Berna a. 1566. D 51 Hujus

Hujus sententiam defendebat *Mattheus Gribaldus J. C. Patavinus*; *Georgius Blandrata Pedemontanus Medicus*; *Joh. Paulus Alciatus*.

Iis coevus *Bernardinus Ochinus Senensis Monachus Franciscanus*, qui in *Dialogis Trinitatem & satisfactionem Christi* impugnavit *Franciscus Lismaninus Corcyrensis, Monachus Franciscanus; Bonæ Sfortiæ Matri Sigismundi II. R. à facris.*

Petrus Gonesius Polonus Serveti sententiam sequutus est.

Gregorius Pauli Arianorum Sententiæ adhæsit, ut & Erasmus Johannis Everh. Spangenbergius.

*Fr. Davidis Ungarus superintendens Transylvanus Anti-Trinitarius fuit, sed negavit Christum esse invocandum & adorandum; & hunc sequutus Christianus Francken, olim Jesuita Lælius Socinus Senensis Patricius natus a. 1625. familiari consuetudine usus Ochini, Valentini, Alciati &c. cum iis Trinitatem oppugnavit domesticis scriptis, reliquitq; *avéudora* sua moriens a. 1562. Fausto Socino nepoti cui Mater Senarum Principis *Pe-
ruccii**

CONTROVERSIARUM LIB. I. 83
truccii filia; Qui *Faustus Socinus* plu-
ribus scriptis Trinitatem impugnavit
ac satisfactionem Christi, sectæ so-
cinianæ dictæ agnoscitur Author,
mortuus est a. 1604.

Plures habuit & habet sectatores;
qui ejeti Polonia a. 1655. occasione
libri impio hoc titulo, *Torturum*
throno Trinitatem deturbans.

Ab a. 1570. Palatinam Ecclesiam &
Academiam infecit hæc hæresis per
Adamum Neuserum Pastorem Heidel-
bergensem Suevum, qui postea defe-
cit ad *Turcismum*, & circumcisus fuit
Constantinopoli; & *Johannem Sylva-*
num Inspectorem Ecclesiæ Ladenber-
gensis prope Heidelbergam; qui ob
perduellionis crimen & ob nefaria
consilia cum Transylvanis capite mul-
ctatus a. 1572.

In Germania plures, ut cit. *Chri-*
stianus Francken. *Christoph. Ostorodus*,
Joh. Volkelius, *Valentinus Smalcius*,
Ernestus Sonorus, *Martinus Ruarus*,
Joh. Crellius, *Stegmanni fratres*, *Joh. Lud.*
Wolzogius.

Dogmata autem *Socinianorum* &
Antitrinitariorum sunt sequentia.

D 6 I. Nihil

1. Nihil admittere videntur, nisi quod ratio comprehendere valet; quamvis aliquando id negent.

2. Scriptores sacros credunt actu errare potuisse in rebus minimi momenti.

3. Religionem Christianam duabus hisce partibus essentialibus absolvi, obedientiâ præceptis divinis, & fiducia in promissionibus divinis, non addita credendorum capitum notitia.

4. Religionis capita fundamentalia ad 6. ista posse referri, ad Dei existentiam, unitatem, aternitatem, perfectam iustitiam, perfectam sapientiam, perfectam potentiam: Et ea tantum esse necessaria de quibus omnes consentiunt.

5. Nullam esse cognitionem Dei naturalem insitam.

6. Nullam acquiri posse ex intuitu mundi; sed non omnes ita sentiunt, non *Crellius*, *Smalcus* &c. id negant.

7. Nomen Jehovæ non esse soli Deo proprium.

8. Nomen *Dei* esse nomen officii, potestatis & dignitatis.

9. Deum

9. Deum non esse omnipresentem, ratione essentiae suae, sed ratione virtutis & cognitionis.

10. Deum non esse Ens simplicissimum, & ejus aternitatem non carere successione.

11. Deum nescire futura omnia, libera & contingentia.

12. Justitiam vindicatricem peccati non esse Deo essentialem.

13. Trinitatis mysterium negant, ut & Divinitatem Christi.

14. Christum non esse filium Dei naturalem secundum suam naturam divinam, sed improprie sic dictum secundum naturam humanam, propter miraculosam conceptionem ex Spiritu Sancto, dilectionem Patris, communicationem similitudinis cum Deo, quae in tribus consistit juxta eos,
 1. *in Ordinatione* ejus ad munus Mediatoris, & in communicatione perfectae Sanctitatis & alicujus dominii.
 2. *In suscitatione* ejusdem ex mortuis & communicatione immortalitatis:
 3. *In exaltatione* ejusdem ad dextram Dei Patris, & communicatione perfectae potestatis & gloriae.

D. 7. 15. Soci-

15. *Socinus* cum affectis Christum esse adorandum & invocandum dicebat, negarunt *Franciscus Davidis* & *Christ. Francken*.

16. Putant per *Spiritum Sanctum* intelligi in N. T. vel *Evangelium*, vel *donum Dei* temporarium cordibus quorundam hominum infusum, seu firmam & certam vite aeternae spem, virtutem accidentalem, non *Personam Divinam*; vel *Creaturam*, *Principem Angelorum* aut *spirituum Angelicorum congeriem*;

17. Sunt inter *Antitrinitarios*, qui *Trithesimo* favent post *Valentinum Gentilem*.

18. Sunt qui tria tantum esse nomina cum *Sabellianis* credunt, *Patrem*, *Filium* & *Spiritum S.* dici *Patrem* cum creavit, *Filium*, cum redemit; *Spiritum*, cum sanctificavit; Illi divinitatem Patris in Christo habitasse & esse filium Dei dicunt, sed Christum Deum vocari tantum improprie volunt.

19. Credunt vocari *λόγος* Christum, tantum quia fuit in tempore interpretis voluntatis Patris; vel per *λόγος* intelligendum esse *verbum Evangelii*,
aut

aut *Spiritus sanctum* qui à principio fuit; & qui factus est caro, dum habitavit in carne; vel intelligi *rationem* seu *sapientiam* Dei ejus virtutem essentialem.

20. Decreta Dei non esse aeterna nec immutabilia.

21. Decretum prædestinationis esse generale & indefinitum de servandis omnibus in Christum credituris, & perseveraturis, damnandis verò indefinitè non credituris & non perseveraturis, ac proindè esse magis decretum de conditionibus quàm de personis.

22. Materiam esse vel aeternam, vel præexistisse ante principium omnium, sic protinus non esse aeternum quod ante principium Mosaicum fuit, ut *Ariani*.

23. Imaginem Dei sitam esse potissimum in dominio, seu jure in Creaturas sublunares.

24. Mortem corpoream esse sequelam naturæ, non peccati.

25. Negant peccatum originale.

26. Pœnam malis reservatam esse annihilationem animæ & corporis, quidam

88 BREVIS SYLLABUS
quidam *Sociniani* credidisse videntur.

27. Homines habere vires præstandi, sine auxilio gratiæ, opus verè bonum.

28. Victimæ legales propriè & perfecte, fuisset peccatorum expiatoriæ, saltem leviorum, & pro gravioribus peccatis nullum aliud remedium præter singularem Dei misericordiam.

29. Christum Legem moralem correxisset & auxisset.

30. Christum antè inchoatum Propheticum munus corpore in cœlum raptum fuisset ad Patrem.

31. Christum esse sacerdotem ratione suæ apparitionis in cœlo & voluntatis nobis subveniendi, & quia actu nos liberat à pœnis & servitute peccati: non verò esse Mediatorem nostrum, seu Redemptorem propriè sic dictum per veram *ἀνθρώπων*.

32. Christum non satisfacisset pro nobis verè, sed mortem perpeffum fuisset, *tum*, ut voluntatem Dei nobis de remissione gratuita peccatorum morte confirmaret; *tum* ut exemplo suo nobis ad patientiam & perseverantiam.

rantiam prælueret ; *nam* ut, magis idoneus esset ad nostri miserandum; sic Christum non vice & loco nostri mortuum esse, sed bono nostro.

33. Corpus Christi post resurrectionem immutatum esse in corpus spirituale & cœleste, expers carnis & sanguinis.

34. Veram Ecclesiam posse actualiter planè deficere.

35. Datum omnibus externè vocatis commune auxilium ad conversionem, nec aliud esse necessarium.

36. Nos non justificari per justificationem Christi, sed per acceptilationem fidei nostræ.

37. Regenerationem & sanctificationem consistere, non in innovatione facultatum nostrarum, sed in vitæ antea actæ mutatione.

38. Possè dari hîc homines perfectos, quorum opera quædam sint ab omnibus peccati reliquiis libera.

39. Veros fideles posse excidere gratiâ Dei, & veram fidem perdere.

40. Quidam negant jus omne aut jus gladii in fontes Magistratibus, ut

Volzo-

VVolzogius, *Stegmannus junior*; fed sunt qui afferant, ut *Crellius*, *Prezircovius*.

41. Vocationem legitimam non esse necessariam ad ministerium exercendum.

42. Sacramenta esse meras tesseras ac notas externas nostræ professionis.

43. Baptismum aquâ esse ritum factis indifferentem & temporarium, cuius usus demum fuerit in Ecclesia nascente & primitiva.

44. Cœnam esse tantùm institutam, ut notam professionis, & ad commemorandam Christi charitatem.

45. Animam, quum homo mortuus est, perindè se habere ac si non esset, percepcionem nullam habere, sensum nullum, nullam actionem, somno quasi alto sopitam, quidam Sociniani videntur credidisse.

46. Non fore resurrectionem universalem omnium & singulorum, quidam Sociniani dixerunt, alii tamen afferunt.

47. Non resurgere eadem corpora quæ ceciderunt, sed nova planè quoad substantiam.

48. Con-

48. Conjiendos esse impios qui futuri in novissima die superstites erant, in ignem annihilativum, quidam dixerunt.

De Socinianis & contra Socinianos plures scripserunt.

*Rob. Bellarminus, Jac. Vieckus, Mart. Smiglecus, Fridericus Balduinus, Schlus-
selburgius: Volfg. Franzius, Jacobus Mar-
tinus, Christianus Matthias, Graverus,
Joh. Gerhardus, Nicol. Humnius, Paulus
Tarnovius, Joh. Borsaccus, Joh. Mau-
kisch, B. Meisnerus, Joh. Saubertus,
Theod. Thummius, Josua Segmannus,
Andr. Prolaus, I. Conr. Dannhaverus,
Iustus Feverbornius, And. Keslerus, Ab-
Calovius, Aug. Varenius, I. Paulus Dur-
rius, Paulus Felwingerus: Joh. Ant.
Scherrerus, Phil. Iac. Spenerus, Johan-
nes Olearius, Zanchius, Joh. Junius, Ia-
cob. ad Portum, I. Henricus Alstedius, Io-
sias Simlerus, Sibr. Lubbertus, Uter-
que Spanhemius, Hugo Grotius, Cloppem-
burgius, Ios. Placaus, Maccovius, L.
Crocus, Andreas Essenius, Joh. Hoorn-
beckius, Joh. Cocceius, Mart. Schooc-
kius, Amos Comenius, Samuel Maresius,
Ias. Berenyius, Nicol. Arnoldus, Ab-
badie,*

92 BREVIS SYLLABUS
badie, & omnes locorum communium
scriptores.

CAPUT XII.

De Arminianis, seu Remonstrantibus.

AB Arminio ita dicti hujus sectæ
Coryphæo; Erat Veteraquinas
Batavus natus a. 1560. Professor Theo-
logiæ Leydenfis ab a. 1603. doctrina
& eruditione clarus, mortuus anno
1609. Ejus sectatores non modò dicti
Arminiani, sed & Remonstrantes, quia
a. 1610. obtulerunt Præpotentibus Hol-
landiæ ordinibus *Remonstrantiam*, id
est libellum supplicem, ut recognos-
ceretur confessio & Catechesis.

Adversus eos habita est Synodus
Dordracena a. 1618. & 1619. Inter eos
sunt, qui à Reformatis tantùm diffe-
runt in V. articulis à Synodo damna-
tis; Tales autem sunt illi articuli.

1. Decretum seu voluntatem, quâ
Deus constituit in Christo, per Chri-
stum & propter Christum credentes,
& in ea fide fideique obedientia us-
que

que ad finem vitæ perseverantes, quæ tales servare, esse verum, unicum & totum Electionis decretum: Decretum & voluntatem quæ Deus constituit infideles in sua inobedientia contumaciter persistentes sub ira relinquere ac condemnare esse totum reprobationis decretum.

Electionem ad salutem esse aliam peremptoriã, aliam non peremptoriam.

Conditionem sine quâ non, vel conditionem prærequisitam electionis singularum personarum esse fidem fideique obedientiam, à Deo in eligendis prævisam, hancque singularem personarum electionem esse quoque ex Dei beneplacito, quoniam scilicet ex multis conditionibus possibilibus hanc potius quàm alias ipsi eligere placuit ad præmium salutis & vitæ æternæ huic præ illo destinandum.

Electionem incompletam, conditionatam & non peremptoriam esse mutabilem, adeoque interrumpi, revocari, electosque in numerum reproborum transire, illumque numerum augeri & minui posse. Sensum ac certitudinem electionis completæ,
pe-

peremptoriæ & absolutæ ante mortem haberi non posse, ideoque nullum illius fructum in hac vita percipi, Causam reprobationis meritoriam esse infidelitatem adversus Evangelium, & in ea perseverantiam.

2. Christum servatorem mundi ex Dei intentione pro omnibus & singulis hominibus mortuum esse, atque id ita quidem, ut omnibus per mortem crucis reconciliationem & remissionem peccatorum impetrarit, eâ tamen conditione, ut nemo remissionis peccatorum reipsa particeps fiat, nisi fidelis.

3. Esse in omnibus & singulis hominibus communem & sufficientem gratiam consistentem in lumine naturæ, & donis post lapsum homini relictis, quibus possint se ipsos ad majorem gratiam disponere, & elicere actus qui conversionem antecedant, & quibus fit, ut ad ipsam conversionem hominis nihil amplius desideretur quam vocatio congrua & moralis quædam ac lenis suasio. Fatentur tamen quidam, ut de Clar. à Limborch refert *Cel. Spanhemius* homines esse voluntate

luntate quasi ligata assuetudine peccandi, ut non possit ex se ipsa se in libertatem asserere, & gratiam illam communem ex se sufficientem neutiquam esse sine illa gratia, quæ ut indebita est, ita à Deo pro arbitrio dispensatur.

4. Omnem gratiæ convertentis operationem esse nonnisi moralem, suadendo, proponendo, invitando, atque adeo resistibilem, ita ut positis omnibus operationibus divinæ gratiæ sit adhuc in potestate liberi arbitrii semel, vel convertere, vel non convertere.

5. Fideles posse excidere gratiâ, & revera actu aliquando excidere, unde nemo certus esse possit se salutem consecuturum, etsi certus sit de fide sua.

Alii Remonstrantes in longè pluribus articulis dissentiunt.

1. Scriptores sacros in rebus minutis, seu lapsu memoriæ, seu ignorantia aut humana fragilitate erravisse de facto.

2. Posse homines servari citra Christi cognitionem.

3. Noa

3. Non esse articulos necessarios ad salutem credere, Dei infinitatem absolutam, præscientiam futurorum contingentium, iustitiam vindicatricem, mysterium Trinitatis, &c.

4. Filium esse quoad divinam naturam subordinatum Patri, ut & Spiritum, Filio.

5. Decreta Dei omnia non esse æterna & peremptoria ac immutabilia.

6. Creationem Angelorum & mundi invisibilis seu non apparentis, præcessisse multis seculis creationem mundi visibilis.

7. Terminum vitæ uniuscujusque hominis non esse^t immutabilem.

8. Peccatum originis non esse propriè peccatum, nec propriè malum aut pœnam; fatentur tamen pro malo posse haberi, siquidem omnes Adami posteri moriendi necessitati sunt obnoxii & inepti sunt ac inidonei ad vitam æternam consequendam, ad redeundum in gratiam cum Deo; nec inficiantur homines nasci cum propensione ad malum.

9. Christum addidisse præcepta nova legi.

10. Christum

10. Christum vocari Dei filium, præcipuè ratione conceptionis ex Spiritu S. ratione suscitationis à Patre, & ratione hæreditatis acceptæ in domo Patris sui.

11. Christum esse Salvatorem, quòd merito suæ obedientiæ, cruciatuum & sacrificii sui corporis impetravit sibi omnem potestatem in cælo & terra, secundum quam nos liberat à reatu & dominio peccati, ac suos immortalitate donaturus est aliquando; & in eo consistere peccati expiationem; ac dici sponforem Christum, quòd doctrinâ suâ & operibus nos certos reddiderit de bonitate & fidelitate sui Patris, qui neminem perire velit ob peccata ante vocationem ad Evangelium commissa.

Sunt tamen inter *Remonstrantes*, qui de vocibus litigantes, rem per vocem *satisfactionis* significatam non negant.

12. Christum potuisse peccare, quamvis nunquam peccavit.

13. Dari vocationem sufficientem

E ad

98 BREVIS SYLLABUS
ad salutem per opera Creationis &
Providentiæ.

14. Non eadem corpora resur-
rectura.

15. Sacramenta etiam administra-
ri posse in casu necessitatis à fœ-
minis.

De Arminianis, & contra eos viden-
di Gomarus, *Humanius*, *Triglandius*, *Mac-*
covius, *Tuvisius*, *Lubbertus*, *Amesius*,
Spanhemius, *Cloppenburgius*, *Rhetorfor-*
tis, *Ryssenius*, *Heidanus*, *Essenius*, *Ve-*
delius, *Molinaus*, *Calovius*, *Kromaye-*
rus, *Hulschmannus*, *Rossius*, *Judicia*
Doctorum & Ecclesiarum Reformatarum
in Synodo Dordracena, & omnes
locorum communium scriptores.

CAPUT XIII.

De Augustanis Fratribus Evan-
gelicis.

ILli à nobis nullo articulo funda-
mentali dissident, unde nihil no-
stram cum iis concordiam impedire
posset.

Olim

Olim solum caput controversum fuit de Cœna Domini, sed creverunt Controversiæ.

Credunt igitur fratres,

1. In, cum, sub pane esse corpus Christi in Eucharistia.

2. Verum corpus Christi ore corporis ab unoquoque sumi.

3. Decretum electionis esse ex prævisa fide, quod non creditum ab Augustanis fratribus ante Ægidium Hunnium an. 1580. fatente *Calixto*.

4. Decretum præteritionis quorundam esse ex prævisâ incredulitate, quod Lutherus nunquam tamen dixit.

5. Justos posse excidere totaliter gratiâ, etsi non finaliter.

6. Uti unionis hypostaticæ naturarum in Christo quasdam proprietates, ut omnipræsentiam, omniscientiam, omnipotentiam, & vim vivificam communicatas humanæ Christi naturæ, asserunt quidam, non omnes.

7. Quotquot infantes aquâ baptizantur, internè per Spiritum S. regenerari, & habere fidem actualem

ac posse administrari, in casu necessitatis, à Laicis, imò à mulieribus.

8. Usum imaginum sacrarum in Templis esse utilem.

9. Exorcismi ceremoniam in baptismo esse adhibendam, adhibito etiam crucis signo.

De his nos fusiùs in tractatu de sensu & consensu inter Protestantes diximus, & in vindiciis hujus libri adversus Anonymum Lutheranum.

CAPUT XIV.

De Græcis hodiernis.

Cum sint plures, qui sub hoc nomine veniunt, difficile est dogmata indubitata Græcorum referre, Præcipua hæc sunt.

1. Spiritum Sanctum à solo Patre procedere, non à Filio: in conf. art.

4. *Metrophanes* Critop.

2. Descendisse in inferos Christum, ut de Tyranno Diabolo triumpharet.

3. Fas esse pictas imagines Christi,

sti, Virginis & sanctorum, non modo in publicis Templis collocare distinctionis gratiâ ab infidelibus, tum in honorem Deiparæ, sanctorumque, verum etiâ eas prosequi honore & cultu religioso, seu *προσκύψει δαδίας* inclinato corpore, aut genibus flexis, vel accensis luminibus secundum Nicenæ II. synodi sanctionem; non tamen Dei aut Triadis, aut sculptas vel fufas, habent imagines. Sunt tamen qui dicunt se tribuere imaginibus *πῦν ἔλω-τεροπικῶ, ἢ δελικῶ ἀλλὰ χεπικῶ καὶ φιλικῶ*, honorem non religiosum aut servilem, *sed congruum & benevolentie testem, relativum & amoris.*

4. Honorem esse tribuendum sacris reliquiis credunt.

5. Angelos, Mariam Virginem, sanctos demortuos esse, non Mediatores per modum officii, meriti & potestatis; sed tamen intercessores & adjuutores pro nobis apud Deum, & fautores nostros, qui favore & gratiâ singulari apud eum pollent, & esse à nobis religiosè invocandos, non tamen *cultu latriæ* colendos. Possunt legi eorum preces, in *Mesonyctio*

vocant Mariam τὸ Ἀπόρρητον τείχος, τὸ
τῆς σωτηρίας ὀχύρωμα, *inexpugnabilem*
murum & munimentum salutis: Dicunt
in *Tropariis*, quæ singuli manè sur-
gentes è somno recitare jubentur,
διὰ τῆς Θεοτόκου ἐλέησον ἡμᾶς &c.

6. Habent jejunia stata, semije-
junia, *ξηροφαγίας*: In jejunio quadra-
gesimali abstinent à lacte, butyro,
caseo & ovis, imò & à piscibus: Mo-
nachi eo tempore, neque oleo neque
vino, nisi bis in hebdomade, sab-
batho & die Dominica utuntur: 4. &
5. hebdomadam anni diebus absti-
nent ab omni carne, quidam etiam
à piscibus.

7. Præceptum Apostolicum de ab-
stinencia à suffocato omni animan-
te, & à sanguine esse juris moralis,
universalis & perpetui credunt.

8. Habent hymnum ad crucem &
exosculantur.

9. Festa habent in honorem ac
memoriam B. Virginis, ceu singu-
lorum Apostolorum, Joh. Baptistæ,
Marci, Lucæ, variorum in Orientali
Ecclesia Martyrum Doctorum.

10. Omnibus & singulis fidelibus
minimum

minimum quater in anno ante participationem Eucharistiæ faciendam esse coram sacerdote confessionem privatam, sunt tamen qui non necessariam esse credunt.

11. Baptismi absolutam necessitatem agnoscunt, & licere Laïcis vel foemina baptizare.

12. Sacramenta N. T. esse 7: 1. Baptisma: 2. unctionem *ἅγιον μύρον*; 3. Eucharistiam: 4. Pœnitentiam: 5. Ordinem *ἱεροσύνην* vel *χειροτονίαν*: 6. Matrimonium, sed sacerdotibus concessum: 7. sacrum oleum.

13. In sacra synaxi per consecrationem, quam peragendam credunt prolixa commemoratione crucis meritoque Christi, recitatione orationis Dominicæ, variis lectionibus, precibus ad Deum pro illapsu Spir. S. in proposita symbola, putant fieri talem *μεταβολὴν, μετασχηματισμὸν, μεταρρυθμισμὸν, μετατύπωσιν* vel *μετασκέυασιν* Panis & vini, quâ virtute illapsi in ea symbola Spiritus S. corpori & sanguini Christi uniantur, fiantque sic verum proprium ac substantiale corpus Christi; sed respectu

E 4 fidelium

fideliū tantū in legitimo usu, eo ferè modo quo lignum aut ferrum unita igni fiunt ignis, aut quo alimentum fit corpus nostrum cui unitur, non viâ annihilationis seu transubstantiationis, sed veriùs augmentationis & assimilationis corporis Christi.

14. Ad sacram synaxim admitti posse & debere pueros septennes, imò infantes bimulos aut trimulos, vel recens natos, modo sacro lavacro recens ablutos, sugentes è cochleari vinum cui panis intinctus sit.

15. Septem ordines, *Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, Subdiaconorum, Lectorum, Exorcistarum, Janitorum*. Habent & *Patriarchas, Metropolitanos, Archiepiscopos, Hieromonachas, & Monachi suos habent Archimandritas.*

16. Clericis non modò permissum, sed & præceptum à Paulo conjugium, at ante ordinationem, non postea, cum virgine non vidua vel à viro separata, & quidem cum una; Bigamos enim Clericos ab officio & ad

CONTROVERSIARUM LIB. I. 105
ad tempus ab ipsa sacra communio-
ne arcent.

17. Nefas esse Laïcis transire ad
tercias nuptias, si quis annum XL.
excesserit, & liberos ex prioribus con-
jugibus susceperit.

18. Ad quartas nulli fas esse tran-
sire nuptias.

19. Animas piorum à corpore se-
paratas non rectà recipi cælo bea-
torum, sed in loco quodam abdi-
tissimo, quem modò vocant manum
Dei, modo Paradisum, modò sinum
Abrahæ, quandoque cælum.

20. Precandum pro mortuis etiam
pro Beata Maria & Apostolis.

De Græcis plures egerunt inter
alios, *Crusius*, *Gerlachius*, *Chytraus*,
Suveigerus, *Phil. Nicolai*, *Kromayerus*,
Hottingerus, *Olearius*, *Dauinius*, *Veic-
lius*, *Nicole seu Arnaldus*, *Claudius*,
Simonius, *Haberkornius*, *Rossæus*, *Hoorn-
beckius*, *Spanhemius*, *Aymonius*, & si
quis velit conferre quædam placita
Græcorum hodiernorum cum vete-
ribus nostrum super hac re librum
consulere potest.

E 5 CAPUT

CAPUT XV.

*De Russis seu Moscovitis, Coptis,
Abyssinis seu Ethiopibus.*

Quamvis *Moscovita, Copti, Abyssini* Græci sint, tamen aliquid peculiare isti habent.

1. Nicolaum præcipuum *Moscovitæ* seu *Russi* post *Mariam virginem* habent intercessorem, eique à 300. præcipuis Angelis servitia præstari credunt; certas preces ad eum habent, quas docent, imò mortuorum manibus epistolam ad *S. Nicolaum* pro iis inferunt: venerantur quoque *Andream*, & *Michaëlem* Archangelum.

2. Aiunt nonnulli *Russos* nolle *Pentateuchum* excepto; libro *Geneseos*, legi in *Ecclesia*, imò nullos hos libros, nec *Prophetarum* post adventum *Christi* esse usui.

3. *Imaginem Christi*, quam sine humanis manibus factam esse putant, solenni

CONTROVERSIARUM LIB.I. 107
solenni Epiphaniorum die circum-
gestant.

4. Omnibus anni diebus Patronum
præficiunt; Diaconus infert ejus ima-
ginem horis cujuslibet diei matuti-
nis, magni Ducis cubiculo. Eam ve-
neratur *Sarus*, coramque ea caput
ad terram illidit: ita sella quævis
Ducis imagine Christi & Mariæ est
ornata.

5. Cruci magnam tribuunt virtu-
tem.

6. Aquæ benedictæ à Sacerdote
Epiphaniorum die etiam maximam
vim inesse putant: Affundunt eam
cibis, potuique, arbitranturque ip-
sos ægrotos inde, vel convalescere,
vel sanctiores reddi.

7. Dum baptizant infantem, ne
ipso quidem capite excepto, media
etiam hyeme, aquæ frigidæ immer-
gunt, sed magnam aquæ calidæ co-
piam susceptores effundunt.

8. Post baptismum, oleo sali com-
mixto ad faciem inunctam sacerdos
ad pedes imaginis, præcipuè in Tem-
plo collocat, Sanctoque seu Mediatori
ac Patrono commendat.

E 6 9. Ejus

11. Ejus infantis crines recisi, ceræque impacti ad instar Reliquiarum in Templo servantur.

10. Semel tantum ad sacram synaxim quolibet anno accedunt, & quidem tantum qualibet vice trini.

11. Porrigitur quoque, ut apud alios Græcos, cochleare plenum vino, aut vino deficiente, multo pane permisto, additis verbis, *Edite ac bibite hoc.*

12. Exhibetur ipsis postea solus panis, ac dein vinum aquæ calidæ confusum.

Qui plura vult, legat *Flietherum, Possevinum, Sigismundum, Guaguini, Philippum Nicolai, Varenium, Hoornbeckium, Rossaum* Authorem Anonymum Relig. Moscovitarum.

De Abassinis vel Abyssinis, vel Æthiopicis legi possunt *Alvaris* historia Æthiopica, *Masseius, Philippus Nicolai, Kromayerus, Salomon Seveigerus, Iacobus Breuningius, Henricus Varingius, Nicolaus Ratzevil, Ludolphus, Calvorius.*

An Zagæ Zabo Episcopi Abessinensis ac legati an. 1526. ad Regem Portugalliæ confessio à Damiano à
Goes

Goes versa, sit vera, an suspecta disquiritur.

1. Conciones non habent ad populum, sed libros Propheticos legunt.

2. Tempa, non nisi nudis pedibus, ingrediuntur, inibique nec spueri licet.

3. Diem sabbathi & Dominicum celebrant, quibus addunt festa Christi, Mariæ & aliorum sanctorum, & cujuslibet mensis die 25. festum natiuitatis Christi celebrare, nonnulli referunt.

4. Diebus Mercurii & Veneris singulis hebdomadibus jejunant; addunt jejunium quadragesimale, in quo pane & aquâ vivunt: A Pascha ad Pentecostem die Veneris carne vesci licet.

5. Conjugium Clericorum licitum esse putant, sed ut ad nuptias secundas transeant, debet dispensare Patriarcha: At concubinarii à sacris arcentur, & Polygami habentur pro excommunicatis. Alii subditis Polygamia permittitur.

6. Divortia sunt frequentia, sed

E 7 Clericis

Clericis uxores dimittendi non est potestas.

7. A cibus lege Mosaïca vetitis abstinent, ac leges Mosaïcas observant circa immunditiam & purgationem, ut & circa conjugium fratrum cum fratrum uxoribus.

8. Apud ipsos, nec est confirmatio, nec extrema unctio.

9. Missam unam eamque brevem singulis diebus loco sacrificii quidam celebrant, sed non ad redimendas mortuorum animas.

10. Cum *Iacobitis* unam solùm naturam & voluntatem agnoscunt, unde rejiciunt Chalcedonense Concilium, quamvis credant Christum perfectum Deum & perfectum hominem.

11. Infantes, tum masculos, tum fœminas, die 8. circumcidunt in memoriam circumcisionis Christi, & ut suos adhortentur de fide & justitiâ Abrahami.

12. Quadragesima Die masculos, octogesimâ, femellas, nisi ægritudo festinare cogat, baptizant, & quidem in nomine Trinitatis: Infantesque
mortuos.

CONTROVERSIARUM LIB. I. III
mortuos antè baptismum vocant se-
mi Christianos.

13. Post baptismum, ea ipsa die, in-
fantibus S. Cœnam sub exiguâ panis
particula impertiunt.

14. Baptismum, singulis annis in
memoriam baptismi Christi festo Ma-
gorum iterant, nudi magno numero
in aquam descendentes sub benedi-
ctione Sacerdotali.

15. Quidam dicunt duplicem ab iis
adhiberi Baptismum, alterum flumi-
nis, alterum ignis, quo frontem &
tempora adurunt; sed quidam di-
cunt hunc ritum esse medicinalem.

16. Ad S. Cœnam accessuri pecca-
ta prius Sacerdoti confitentur, &
impetrata absolutione, Sacramentum
sub utraque specie in Templo solùm,
Diacono ipsis in cochleari porrigen-
te vinum, accipiunt.

17. Fermentato utuntur pane, sed
die *viridium*, azymo.

18. Sumpta cœnâ, nulli fas ad occa-
sum solis usque expuere.

19. Cum libris V. T. octo Syno-
dorum Apostolicarum libros, cum
Canonibus inibi contentis, quique
Occi-

Occidentalibus Ecclesiis sunt ignoti, conjungunt.

20. Dicuntur credere μετεμψύχωσιν animarum & Purgatorium.

21. Mortuos cum crucibus, orationibus, recitatione initii Evangelii Johannis sepeliunt: Die sequenti elemosynas pro iis offerunt; certis diebus epulas funebres addunt, diebus sabbathi & Dominicis animas piorum piè mortuorum in Purgatorio à cruciatibus immunes esse & expleto expiationis tempore in caelum tradere credunt.

Circa Coptos,

1. Non credunt cum aliis Græcis, Spiritum à solo Patre procedere, sed & à Filio: At in Christo post incarnationem unam esse naturam, voluntatem, operationem credunt.

2. Concilia Oecumenica, quotquot Ephesinam Synodum λησρικὴν dictam sequuta sunt, rejiciunt, imprimis verò Chalcedonense expressè damnant.

3. Preces pro mortuis, Purgatorium & extremam unctionem improbant, ut & confessionem, sed B. Virgini aliisque Sanctis, ut & Angelis

singularem tribuunt honorem.

4. Circumcisionem adhibent, ut & ignis baptismum, baptismumque in quadragesimum diem differunt, etsi mortis periculum incurrat infans.

5. In Eucharistia panem fermentatum adhibent, & vino benedicto aquam miscent, sub utraque specie participant, & S. Cœnæ infantes statim à baptismo faciunt participes.

6. Jejunium die Mercurii, Veneris & 4. Temporibus accuratè observant.

Plura qui nosse cupit, potest legere *Rossæi Exam. Relig. Brenevood scrutinium Religionum: Kirkeri Prodromum Copticum; Hoornbeckii summ. Controv. Ernestum Gerhardum de Ecclesia Coptica, &c.*

CAPUT XVII.

De Pietistis.

A Liquid deesset huic synopsi, si nihil de iis qui *Pietistarum* nomine veniunt, diceremus: sed fatendum

dum non esse facile eorum sententias varias expiscari.

1. Sunt qui ita vocantur, quia pietati veræ incumbunt; qui id præstant non debent pro sceleratis haberi, sed pro viris verè Christianis.

2. Sunt qui, præter pietatem cui incumbunt, millenarium Christi regnum prædicant.

3. Sunt qui se à Deo inspiratos credunt, & alios audire detrectant.

4. Sunt qui nolunt interesse sacris publicis Ecclesiarum nostrarum, quia se crederent contaminatos, si cum impuris hominibus in eodem cœtu essent: Illi quoque nolunt ad S. Cœnam accedere cum aliis hominibus quos peccatores putant.

5. Sunt qui nolunt audire Concionatores de quorum Sanctitate dubitant, & credunt efficaciam Ministerii pendere à Ministerii probitate.

6. Sunt qui ita se perfectos, putant: ut non amplius ipsis esse precandum necessarium existiment.

7. Sunt qui plura alia absurdissima credunt, & Antonia Bourignon aut Poireri admittunt placita omnia.

Ex

CONTROVERSIARUM LIB. I. 175

Ex Apologia quadam M. S. à quodam ex iis composita collegi adhuc.

1. Non credere baptismum infantum fundari in Scriptura.

2. De Scriptura sentire, ut Anabaptistas & Enthusiastas, qui eam vocant literam occidentem.

3. Omnes damnatos aliquando liberatum in xpi suis pœnis.

LIBER

LIBER II.

De Hæreticis qui à primo Se-
culo Christianismi Ecclesiam tur-
barunt.

CAPUT I.

De Hæreticis primi Seculi.

POSTQUAM de iis verba
fecimus, qui à seculo Re-
formationis ad nostra us-
que tempora Ecclesiam tur-
barunt, non inutile putamus aliquid
addere de hæreticis, qui à 1. seculo
Christianos infestarunt & in compen-
dium contrahere quæ ab *Irenæo*, *Ter-*
tulliano, *Philastrio*, *Hieronymo*, si saltem
author sit Indiculi de hæresibus, *Epi-*
phanto,

phanio, *Augustino*, Auctore quodam sub *Prædestinati* nomine; *Gennadio Massiliensi*, *Theodorocto*, *Leontio Byzantine*, *Isidoro Hispalensi*, *Anastasio Hodegi* Autore, *Sophronio* Patr. Hierosol. *Timotheo* C. Præbitero: *Johanne Damasceno*, *Rabano Mauro*, *Euthymio Zigabeno*, *Johanne Zonara*, *Honorio Augustodunensi*, *Constantino Hermenopulo*, *Niceta Choniate*, *Mattheo Blastare*, *Guidone de Perpiniano*, *Bernardo Luxemburgico*, *Gabriele Prateolo*, *Alphonso à Castro*, *Theodoro Petrao*, *Bonaventura à Malvasia*, *Daniele Cramero Pontano*, *Thoma Itigio*, *Caspere Calvorio*; omnibus Ecclesiasticæ historiæ scriptoribus, narrantur, idque postquam observaverimus multis immerfam tenebris esse historiæ circa hæreses, tum quia hæreticorum scripta pleraque perierunt, tum quia multa hæreticis tribuuntur forte quæ non dixerunt, tum quia multa iis imputantur quæ præfractè negabant.

Dubitare non possumus quin fuerint Apostolorum ævo hæreses, etsi hoc negent *Firmilianus* Ep. ad *Cyprianum* & *Clemens Alexandrinus*.

A. Dosi-

Dositheus.

A *Dositheo* quidam incipiunt, de quo & alio qui ante Christum natum extitit, legendi *Serarius*, *Drusus*, *Scaliger*, *Lupus* in scholiis, ad *Tertull.* *Le Moynes* in variis sacris, *Cassaubonus*, *Montacutus*, *Lighthfoot*.

De isto refertur,

1. Se pro Christo à Prophetis prædicto venditasse
2. Superstitiosum fuisse circa sabbatum.

Quod ad *Dositheanos* ejus sectatores referunt quidam.

1. Eos *Dosithei* Magistri sui immortalitatem falsis rumoribus jactasse.
2. Negasse resurrectionem.
3. Mundum incorruptibilem somniasse.
4. Animam corruptibilem esse credidisse.

Const.
Apost. l.
6. c. 8.

Clem.
Rom.
recognit.
l. 2. p. 31.

32.
SIMON
Magus

5. Nullum aliud dæmonum genus quam idola seu simulachra agnovisse. Iste *Dositheus* dicitur 30. discipulos pro numero dierum mensis, & mulierem quandam nomine *Lunam* in consortio suo habuisse.

SIMON Magus ex Gitta Palestina

finæ oriundus tempore Caji Caligulæ hæc docuisse dicitur,

1. Se esse magnam virtutem Dei seu infinitam potentiam.

2. Selenem suam, scortum Tyrium quod è telonio adduxerat, esse primam suam *ἐνοσίαν* seu mentis cogitationem, supernam virtutem, intelligentiam & Spiritum S.

3. Per eam ex se Angelos creasse.

4. Ab istis Angelis non à Deo creatum mundum.

5. Ipsissimum, Messiam seu Christum esse.

6. Apparuisse in monte Sina in persona Patris, tempore Tiberii, in forma Filii, in Apostolos descendisse in linguis igneis sub forma Spiritus Sancti.

7. Christum tantum putativè apparuisse & passum.

8. Carnis resurrectionem non dari.

9. Promiscuum usum fœminarum licitum esse & carnales libidines.

Quidam addunt eum,

1. Peccati originem Deo tribuisse.

2. *Duplicem* Deum agnovisse, bonum & malum.

3. Vo-

3. Voluisse Angelos à suis coli & placari.

4. Idololatriam indifferentem esse statuisse.

5. Non per bona opera, sed per gratiam Simonis ac Selenes salvari eos qui *mysticum ductum* ipsorum sequuntur, id est, qui Simonem pro summo Deo & Selenem pro spiritu S. ac matre universorum habent.

6. Non animam pollui vitiis, sed carnem tantum.

Cleobius.

CLEBIUS vel CLEOBULUS dicitur credidisse.

1. Prophetas non esse legendos.

2. Deum non esse omnipotentem.

3. Non esse futuram corporis resurrectionem.

4. Corpus non esse à Deo creatum.

5. Jesum Christum ex corpore Mariae virginis non esse natum, & esse merum hominem.

6. Mundum ab Angelis creatum.

Nazaræi

NAZARÆI,

1. Urgebant circumcisionem & Legum Mosaïcarum ceremonialium observationem inculcabant: Baptismum tamen adhibebant: sabbatum

Ju-

Judaicum cum die Dominico obser-
vabant.

2. Dubitat *Epiphanius*, an Christum
pro Deo haberint.

3. Matthæi Evangelium, & solum
quidem, hebraicè usurpabant, sed va-
riè interpolatum, modò auctius va-
riis circumstantiis, modò in quibus-
dam mutilatum.

Interim observandum *Nazareos* ita
vocatos primùm omnes Christianos;
sed postea *Judeos Christianizantes* ita
dictos: Hos Judæi ter de die, nimi-
rum mane, circa meridiem & vespe-
ri diris devovebant.

MENANDER ἐν Κώμης Κατωεστ- Menan-
τελος natione Samaritanus credidisse der.
dicitur.

1. Se à prima potentia missum ad
hominum salutem, undè se *σωτήρ*
vocabat.

2. Neminem salvari, nisi in suo no-
mine baptizatum, & qui ita baptizati
fuerant, mansuros in ævum juvenes
& immortales.

3. Ab Angelis mundum esse fa-
ctum.

4. Christum verum hominem non
fuisse.

F NICO-

Nicolai-
ta.

NICOLAÏTÆ; Dubium an sic dicti à Nicolao Diacono, ut statuerunt Veteres, an ab alio, quod verisimilius? Dogmata quæ ipsis tribuuntur sunt sequentia.

1. Licitas esse vagas libidines, & communitatem uxorum.

2. Idolothytis licitum esse vesci, sine detestatione idololatriæ.

Quidam addunt eos negasse divinitatem Christi, ejus passiones, & duas in Christo personas admisisse, alteram *Christum*, alteram *Jesum*; Christum descendisse in Jesum, & iterum revolasse in cælum.

Sunt qui Deorum multitudinem credidisse asserunt.

Hymenæus &
Philetus

HYMENÆUS & PHILETUS 2. Tim.

II. 17.

Negabant resurrectionem universalem.

Dicuntur credidisse factam in iis, quorum corpora cum Christo resurrexerunt, aut per animarum in alia corpora transitum; vel admisisse tantum mysticam resurrectionem per penitentiam, vel emendationem vitæ.

Cerin-
thus.

CERINTHUS, quem alii vocant *Meritum*,

CONTROVERSIARUM LIB. II. 123
rinthum, alii à *Merintho* distinguunt.
Ex Judæis dicitur: Petro in Judæa,
Johanni in Asia restitisse.

Errores.

1. Christum à Josepho & Maria natum dicebat.

2. Ac proindè Christum esse merum hominem.

3. Jesum à Christo divellebat; Post Jesu baptismum descendisse in eum Christum, ab ea principalitate quæ est super omnia, figurà columbæ, & tum annuntiasse incognitum Patrem: in fine autem revolasse Christum à Jesu, & Jesum passum esse ac resurrexisse, Christum autem impassibilem perseverasse existentem spirituales.

Epiphanius tamen dicit Cerinthum credidisse Christum passum & crucifixum, sed nondum à mortuis excitatum, ac tunc demum, cùm omnes mortui resurgent, excitandum esse.

4. Mundum ab Angelis factum esse.

5. Circumcisionem & alias observationes Legis Mosaicæ esse necessarias credidit.

6. Pauli Epistolas damnabat, & Acta Apostolorum.

F 2

7. Post

7. Post resurrectionem Christi, Christum inchoaturum esse regnum mundanum per 1000. annos, ejusque cives Hierosolymis degentes in omni carnalium voluptatum genere victuros.

8. Si quis sine baptismo moreretur, pro eo vivum aliquem baptizandum esse, ne in resurrectione non baptizatus, pœnas daret: ad id allusisse putatur Paulus 1. Cor. XV. 29.

9. Quidam ex ejus sectatoribus resurrectionem negasse dicuntur.

Ebion &
Ebionitar.

EBION & EBIONITÆ,

Quidam dubitant talem fuisse hæreticum, alii tamen credunt, & ita sanè Veteres credidisse patet.

Dogmata talia iis tribuuntur.

1. Christum esse merum hominem, & pro Judæis tantum venisse.

2. Circumcisionem & Legis observantiam ad salutem necessariam esse.

3. Partem Pentateuchi admittebant, sed alias partes improbabant, ut & Psalmos Davidis, scripta Salomonis, Esaiam, Jeremiam, Ezechielem, Danielelem: Et ex N.T. solum Evangelium Matthæi hebraicum
ampu-

CONTROVERSIARUM LIB. II. 125
amputatis duobus primis capitibus,
admittebant.

4. Paulum Apostatam vocabant,
Johannem execrabantur.

5. Carne, vino & animalibus ab-
stinendum esse aiebant.

6. Accusantur Ebionæi adorasse
Hierosolymas, ut domum Dei; &
quum quis ex ipsis in morbum inci-
debat, aut à reptili morsus erat,
descendisse in aquas, & invocasse
cælum ac terram, solem & aquam,
ventos & Angelos justitiæ, panem &
oleum, dicentes, opem ferte mihi,
& removete à me dolorem.

7. Paupertatem affectabant.

8. Quidam Christum è virgine
natum, alii, ut alios homines, na-
tum.

9. Erant, qui Jesum à Christo di-
stinguebant, & qui dicebant Chri-
stum eum esse qui Jesum filium Dei
appellavit.

CAPUT II.

*De Hereticis secundi seculi.*Saturni-
nus.

SATURNINUS vel SATURNILUS Antiochia sub Hadriano fuit discipulus Simonis Magi & Menandri: turbavit Ecclesiam his hæresibus.

1. Unum esse Patrem ignotum Angelorum conditorem à Judæorum Deo distinctum.

2. Mundum & hominem ab Angelis creatum, qui juxta eum septem numero, imò Judæorum Deum unum ex Angelis fuisse.

3. Angelos corpus hominis formasse, Deum animam in corpus demisisse; Hinc id quod à supernis descendit scil. animam, omninò servari debere, reliquum verò totum hominis quod est ex infernis, perire: Id autem in homine, quod ex supernis descendit post tempora quædam reverti.

4. Formatos ab initio duos homines, unum bonum, alterum malum,
ex

CONTROVERSIARUM LIB. II. 127
ex quibus duo sint hominum genera
in mundo, bonum, & malum.

5. Prophetias V.T. non esse à Deo,
sed ab Angelis profectas vel à Sa-
tana.

6. Se missum esse Salvatore à Pa-
tre ex sententiâ virtutum ad destru-
tionem Dei Judæorum, Damonum
ac malorum hominum bonos affligen-
tium, ideoque se venisse ad salutem
credentium.

7. Christum, qui vñ: & primoge-
nitus Dei, revera fuisse ingentum &
incorporeum, nec verè apparuisse in
carne, nec verè crucifixum, sed pro eo
Simonem Cyrenæum qui angariatus por-
tavit crucem, & cujus formam acce-
perit Jesus.

8. Resurrectionem negavit.

9. Abstinendum à nuptiis & anima-
tis credidit.

BASILIDES Alexandrinus sub *Ha-* Basilide s
driano etiam in Ægypto hæreses suas
eructavit: Quidam volunt tamen sub
Domitiano concepisse, sub Trajano
prodidisse; sub Hadriano condidisse
sectas.

Errores ejus fuerunt sequentes.

F 4 I. Ab

I. Ab ingenito Patre progeneratam mentem seu $\nu\epsilon\nu$ à mente $\lambda\acute{o}\gamma\omicron\nu$, à verbo $\Phi\rho\acute{o}\nu\eta\sigma\iota\nu$, à prudentia $\sigma\omicron\Phi\iota\alpha\nu$ καὶ $\delta\acute{\epsilon}\nu\omicron\alpha\mu\iota\nu$, ab his virtutes principes & Angelos primos, à primis Angelis cœlum supremum & alios Angelos, ab his secundum cœlum, iterumque alios Angelos, sicque deinceps, donec per continuatas Angelorum propagines 365. cœli, quorum numerum nomen $\Lambda^{\prime}\beta\rho\alpha\acute{\xi}\alpha\varsigma$ five $\Lambda^{\prime}\beta\rho\alpha\sigma\acute{\alpha}\xi$ habet, formati fuerant: hunc numerum facit quoque $\mu\acute{\iota}\theta\rho\eta\varsigma$ vel $\mu\epsilon\acute{\iota}\theta\rho\alpha\varsigma$ quod solem designavit.

A - - -	Γ.	Μ - - -	40.
β - - -	2.	ε - - - -	5.
ρ - - -	100.	ι - - - -	10.
α - - -	1.	θ - - - -	9.
ξ - - -	60.	ρ - - -	100.
α - - -	1.	ω - - - -	1.
σ - - -	200.	σ - - -	200.

365.

365.

Quidam voluerunt reperire in eo $\Lambda^{\prime}\beta\rho\alpha\acute{\xi}\alpha\varsigma$ mysterium Trinitatis & crucifixi Salvatoris; Ab, ben, rouach haccodesch, $\sigma\omega\tau\eta\rho\iota\omicron\varsigma$ ἀπὸ $\xi\acute{\upsilon}\lambda\omicron\varsigma$.

2. Ultimi

2. Ultimi Cæli Angelos inferiora creasse, & terrarum orbem inter se distribuissè.

3. Principem Angelorum esse Deum Judæorum.

4. Legem Judæorum Deo, Prophetias reliquis Angelis tribuebat.

5. Christum missum fuisse, ut credentes ab Angelorum potestate liberaret.

6. In phantasmate venisse, nec à Judæis verè passum, sed ejus loco *Simonem Cyrenæum*, unde fuit vox Basilidis, *qui confiteitur Christum crucifixum adhuc servus est, qui autem negaverit, liberatus est.*

7. Negabat carnis resurrectionem.

8. Idolothytis vesci, persecutionis tempore, fidem negare licitum esse, & promiscuæ libidini indulgere.

9. Quinquenne silentium discipulis indicebat.

10. Animas in alia vita peccasse; in hac supplicium pati dicebat.

11. Asserebat fidem homini naturalem esse.

12. Quidam dicunt eos μετεμψύχασιν credidisse.

F 5

13. Ute-

130 BREVIS SYLLABUS
utebantur imaginibus ut amuletis.

Carpocrates. CARPOCRATES, seu CARPOCRAS
genere Alexandrinus Philosophus Platonicus, Pater habitus *Gnosticorum* cum suis sectatoribus.

1. Philtris arte magicâ curiosè elaboratis utebatur.

2. Rejjiciebat totum Vetus Testamentum.

3. Christum è Josephi semine pro-
gnatum, justitiâ solum aliis homi-
nibus prævaluisse.

4. Eos, qui ad perfectionem myste-
riorum, quæ apud ipsos agebantur,
pervenire vellent, turpissima quæ-
que perpetrare debere.

5. Bona & mala, *opinionem*, non *ve-
ritate* censeri.

6. Resurrectionem carnis negabat.

7. Mundum ab Angelis conditum.

8. Credidisse dicitur *μετεμψύχωσιν*.

9. Animam Christi, relicto in terra
corpore in cælum avolasse, sed prius-
quam evolaret anima, omnia nefanda
perpetrassè.

10. Imagines Platonis, Pythagoræ
&c. venerabatur.

11. Uxorùm communionem ap-
probabat.

12. Disci-

12. Discipulorum auriculas cauterio quodam signare consueverat.

Huic sectæ addicta *Marcellina*, undè *Marcelliniani*.

Hujus Carpocratis filius & paternæ impietatis hæres fuit *Epiphanes*.

ADAMITÆ vel ADAMIANI in conventibus suis Adami nondum lapsi nuditatem imitati sunt, & ejiciebant in culpam aliquam lapsos; nuptias quoque improbabant.

Adami-
tæ.

Hanc sectam suscitavit in Bohemia Picardus quidam (seculo 15.) se filium Dei vocabat & Adamum.

CAINIANI, CAJANI, CAINI, CAJANISTÆ.

1. Cainum multum venerabantur.

2. Laudabant Esayum, Core, Dathan, Abiron, & Sodomitas.

3. In primis Judam summo honore prosequabantur, & hujus Evangelium suppositum promulgabant.

4. Legem à Mose traditam damnabant.

5. Libidinosa quævis perpetrantes, invocabant alicujus Angeli nomen.

6. Transmigrationem admittebant,

F 6 &

132 BREVIS SYLLABUS
& corporum resurrectionem negabant.

7. Statuebant esse quædam peccata quæ Christus sanguine suo purgare non potest.

Quintilla. Huic hæresi addicta fuit *Quintilla*, quæ, teste Tertulliano, baptismum destruxit; Ex ea orti *Quintiliani*: quid faciebant de sanguine infantis refert *Augustinus* hæres. 27.

Abelitas. Quidam ad hoc seculum refert *Abelitas*, vel *Abelonios*, vel *Abelotas*, qui cum uxoribus viventes continentiam profitebantur.

Sethitæ. SETHITÆ, seu *Sethiani*, *Sethum* dicebant esse *Christum*, Scripturam depravabant, & juxta quosdam negabant resurrectionem.

Ophiani. OPHIANI vel *Ophite* ita dicti, sive quia ipsam *oφlav serpentem* factam esse dixerunt; sive quia serpentem antiquum, ut scientiæ boni & mali authorem Christo prætulerunt; sive quia hunc serpentem Christum arbitrati sint, & serpentem aliquem in spelunca nutriverunt & venerati sunt, à quo per magicas incantationes evocato oblationes suas sanctificari credebant.

VALEN-

VALENTINUS Philosophus Platonius de cuius ætate disputatur, & an jam Iohanne vivente suam hæresim disseminaverit? Creditur sua deliria sperfisse, juxta alios, sub *Hadriano*, juxta alios sub *Antonino Pio* circa an. 140. aut 144. Hygino Episcopo Romano: Additur causam defectionis ab Ecclesia fuisse repulsam Episcopatus.

Errores Valentini & Valentinianorum.

1. Ex Scripturis veritatem hauriri non posse statuebant ab his qui traditiones nescirent.

2. Dictis Scripturæ abutebantur, & multa improbabant.

3. Libros quosdam Apocryphos habebant, quorum spectant *Psalmi Valentini*.

4. Esse triginta Æonas putabant quos tanquam Deos successive genitos somniabant: Ex conjugio βαδης Profundi cum Σιγα Silentio, processisse intellectum & veritatem Νῦν ἢ ἀλήθειαν, ex quibus prognati ὀκτώ Æones: mentem rursus & veritatem coeuntes, λόγον ἢ ῥῶμα verbum produxissent, & vitam; & ex hac συζυγία natos decem

Ε 7. Æonas

Æonas: Ex istorum συζυγία genitos ἀνθρωπον ἢ ἐκκλησίαν, ex quâ συζυγία natos duodecim *Æonas*, qui collecti faciunt XXX. Ex tricesimo *Æone* nata cœlum, terram, mare, vel Angelos malos à quibus mundus factus sit.

5. Triplex hominum genus esse πνευματικὸς, σαρκικὸς, ψυχικὸς.

6. Πνευματικὸς habere animam naturâ bonam, eamque tam perfectam, ut omnes judicare, & à nemine judicari possit, omniaque scelera perpetrare queat; hos perire & peccare non posse: Talem fuisse *Sethum*.

Ψυχικῶς seu *animali* bona opera necessaria esse, talem fuisse *Abelem*.

Hylicum seu *Choicum*, seu σαρκικὸν perire, talem fuisse *Cainum*,

7. Accusantur credidisse *Valentini* Deum *corporeum* & duo principia.

8. Ex *Valentinianis* *quidam* dicebant Christum corpus cœleste habuisse, quod per *Mariæ* uterum, velut aqua per canalem, nihil de ejus substantiâ assumens, transmeaverit: alii

ex Josepho & Mariâ natum.

9. Christi divinam naturam ex Æonibus prodiisse, singulis sua conferentibus, accusantur credidisse.

10. Resurrectionem negabant maximè imperfectorum.

11. Iustificationem fieri per singularem quam jactabant cognitionem.

12. Baptizasse dicuntur in nomine *Parris* omnium ignoti, in *veritate* matre omnium, in *Iesu*, qui descendit in unionem, redemptionem, potestatum communionem.

13. Aiunt ita celebratam ab iis Cœnam; Infundebatur à Marco præcipuo Valentini comite vinum in poculum, quod rubicundum arte magica fiebat, id quod explicabant, quasi de cœlo sanguis in poculum distillasset. Poculum hoc modo consecratum certis precibus traditum erat mulieribus præsentibus, ut ipsæ super illud preces funderent.

14. In conventibus suis barbaras voces adhibebant, ut stupori essent.

Sectatores Valentini fuere,

Ptolomæus undè Ptolemiani: Iste hoc habuisse

Ptolomæus,

habuisse peculiare dicitur, quod docuerit Deum unum & eundem, cum aliquid emittit *Patrem* vocari: cum vera dicit, *veritatem*; cum se manifestat, *hominem*.

Secundus. *Secundus* unde *Secundiani*, ab aliis *Sephantiani*.

Heracleon, undè *Heracleonite*, qui credebat.

1. Duo esse principia, hominem esse primum, quem *βυθον* vocavit, nec matrem nec faminam: Ex hoc existere matrem univ^{er}sorum quam modo *οιγλω*, modò *αληθειαν* appellavit. Ex hac esse secundam matrem *πρωτη*.

2. In homine statuebat tres partes, *corpus, animam, & aliud quid* quod post mortem altiùs quàm ipsæ animæ, volat.

3. Nihil baptizatis obesse peccata.

4. Christum habere corpus imperfectum, cum agnus Dei appellatur, & eos qui adorant Deum in spiritu & veritate esse ejusdem cum Deo substantiæ.

5. Oleum & unguentum capitibus morientium adspergebant, & unctioni

unctioni superstitiosas *invocationes* addebant, de quibus *Epiphanius* hæref. 16.

Marcus à quo *Marcita* seu *Mar-* Marcus;
cosii.

1. Ille seducere conabatur omnes fœminas.

2. Præstigiis suis videbatur vinum Eucharisticum in sanguinem permutare.

3. In cæteris sequebatur *Valentinum* & alios

Colorbasus undè *Colorbasiani*.

Color-
basus.

1. Præter alia somnia, Christum in carnis substantia venisse inficiabatur.

2. Vitam omnium hominum & generationem in septem sideribus consistere affirmabat.

3. In numeris & literarum elementis varia mysteria quærebat.

Florinus Eccl. Rom. Presbyter.

Flori-
nus.

Credidit Deum esse authorem mali, aut potius fortè duo principia admisit, unum Deum boni, alterum mali authorem, ut quidam dixerunt; vocatur alibi *Florianus*.

Æones Valentini admittebat.

Blasum comitem habuit.

Bardeanes

Barde- *Bardefanes* fuit etiam sectator Va-
fanés. *lentinii.*

1. Dicitur negasse Diabolum à Deo creatum.

2. Filium Dei carnem humanam assumpfisse, & corpus resurgere, inficiatus dicitur quoque.

Cerdon coævus *Valentini* credebatur.

1. Duo principia, duos Deos asseruit sibi adversos, & à se independentes, unum bonum, alterum malum, hunc authorem mundi, Legis & Prophetarum, illum Patrem Jesu Christi, eumque bonum ac iustum.

2. Dicebat Vetus Testamentum ideò à Deo malo profectum, quod interdixisset esu arboris scientiæ boni & mali; quòd prohibuisset esum arboris vitæ, quòd immiserit diluvium, & excidio Sodomæ & deletione Cananæorum suam crudelitatem prodiderit; quòd legem hanc dederit, dentem pro dente &c. Aliaque carpebat in libris V. T.

3. Recipiebat Evangelium Lucae, fed

fed non totam, & quasdam Epistolas Pauli.

4. Christum non esse natum ex Maria, nec omninò natum, neque habuisse carnem: In phantasmate passum. Venisse ex supernis, ex ignoto Patre ad reprobationem factoris mundi.

5. Resurrectionem negabat.

Marcion natione Ponticus, Sinope oriundus, qui ob stuprum illatum virgini, & severiorem disciplinam à Patre Episcopo in eum exercitam, Romam secessit: Eum primogenitum satanae vocabat *Polycarpus*. Marcion circa an. 160.

1. Rejiciebat totum Vetus Testamentum, solumque Lucae Evangelium, & quidem mutilatum, recipiebat; non omnes Pauli Epistolas, imò nec integras admittebat.

2. Duos Deos fingebat, unum malum, cui mundi creationem & legem tribuebat, alterum bonum. Sunt qui dicunt credidisse *tres aequum, bonum & malum*.

3. Triginta Aëones Valentini co-
luit.

4. Christum *δοῦλον* & in phantasmate

140 BREVIS SYLLABUS
mate apparuisse dicebat.

5. Dicunt admisisse duos Christos; alium qui Tiberianis temporibus à Deo quondam ignoto revelatus sit in salutem omnium gentium; alium, qui à Deo Creatore in restitutionem Judæorum sit destinatus, quandoque venturus.

6. Conjugium & liberorum procreationem impugnabat, virginitatem & continentiam prædicabat.

7. Cainum, Sedomitas, Egyptios, impiosque Gentiles à Christo ad inferos descendente salvatos: Abelem verò, Enochum, Noam, & alios justos in inferno relictos.

8. Dicitur à quibusdam negasse resurrectionem mortuorum.

9. Vivos sub lecto occultatos pro mortuis baptizasse dicitur à nonnullis; ab aliis negatur.

10. Baptismum bis vel ter iterandum credebat.

11. Animas rationales esse *ὑποστάσεις* substantiæ divini, quidam credidisse accuserunt.

12. Μετεμψύχωσιν credidisse dicitur.

13. Baptismum

13. Baptismum à mulieribus administratum permisisse.

14. Sabbatho jejunasse dicitur.

Discipuli Marcionis fuerunt.

Lucanus seu *Lucianus*, qui inter alia ^{Lucia-} credidit neque animam, neque carnem, sed tertium quid resurrecturum.

Apelles, unde *Apelliani*, vel *Apellite*, &c. qui ob stuprum commissum Marcionis scholâ ejectus, & cum *Philumena* fœmina impurissima, cujus prophetias promulgabat, infame commercium habuit.

1. Legem & Prophetas repudiavit.

2. Deum bonum alium Deum fecisse; hunc factum Deum, omnia creasse. Evasisse autem non bonum, & quæ ab ipso facta sunt non benè facta, sed secundum ipsius malam mentem creata esse.

3. Christum descendentem è superioribus partibus, ipso descensu sibi fideream carnem & aëream contexuisse, & hoc corpus in sua ascensione ad sua principia rediisse.

4. Deum bonum non curare ea
quæ

quæ in hoc mundo facta sunt.

5. Resurrectionem corporum negavit.

Gnostici *Gnostici, ex Simonis, Menandri, Nicolaitarum, Saturnini, Basilidis, Carpocratis, Valentini Schola prodierunt.*

Quidam volunt, jam tempore Apostolorum extitisse & alludere ad hoc Paulum I. Tim. VI. 20. cum loquitur *ἠκούσῃ τῆς ἑσθλῶν γνώσεως*, de quibus videndus *Hammondus* in varia loca Scripturæ: Alii seriùs extitisse dicunt.

Barboriani.

Dicti sunt *Barboriani* seu *Borborite*, *ἄσθ βορβόρις*, seu à lecto impuritatis, cui se totos immerferunt. Vocati *Barbeliote* à cœlesti quadam virtute; quam *Barbeloth* vocarunt, *Coddiani* à *Codda*, quæ apud Syros idem est ac *Paropsis*, quod nemo communi cum illis cibo uti posset, vel à *Chad Solus*, quia soli viverent: Aliis nominibus quoque vocabantur.

1. Habebant libros Apocryphos nugis refertos, ut librum dictum *Noriam* à *Noria* Noæ Conjuge: Poëma quod perfectionis Evangelium vocabant

CONTROVERSIARUM LIB. II. 143
vocabant; libros Sethi, Revelationes
Adami &c.

2. Deum duplicem, bonum & ma-
lum fingeant.

3. Christum de Maria natum nega-
bant, & specie tenus tantum carnem
suscepisse dicebant.

4. Mundi hujus praesidem non esse
Deum, sed eum qui habeat effigiem
Draconis, à quo absorbeantur om-
nes eorum animæ, qui cognitione
quam jactabant hi hæretici, hoc est
turpissimarum actionum complemen-
to, destituti sunt, & rursus in hunc
mundum per caudam detorqueantur,
& hinc in porcos & alia animalia, ita
ut per ipsa rursus sursum ferantur.

5. Naturam animarum humana-
rum dixerunt esse mortalem, & eam-
dem animam, & in animalibus, & in
feris, & in piscibus, & in serpenti-
bus ac hominibus qui in pane,
oleribus, fructibus ac arboribus esse
insitam.

6. Ebrietatem licitam esse dice-
bant, & omnibus promiscuis libi-
dinibus se dedebant, quas describere
puderet.

Hermo-

Hermogenes dicebat materiam esse Deo coeternam, peccatum ex materia vitio necessario ortum esse: Polygarnus erat & Pictor: de eo dicebat Tertullianus, *nubit assidue, pingit illicite*: Accusatur rursus credidisse corpus Christi ab ascensione in sole depositum.

Docetae seu *Docitae* qui Christum corpus phantasticum assumpsisse dicebantur; nomen *Docetarum* ante Serapionem apud Eusebium l. 6. c. 12. hist. & Clem. Alexand. l. 7. Stromat. nemo usurpavit: sed ipse error natus Apostolico aëvo: ad hoc quidam referunt verba I. Joh. IV. 3.

Quidam volunt etiam eos dictos *Phantasiodocetas*; *Phantasiastas*, *Antropomorphos*.

Inter eos fuerunt, *Scythianus*, qui sub initium secundi seculi negavit Christum in carne, & vero corpore venisse, Ille fuit Manetis antecessor. *Marcianus* & *Marcianita*.

Inlins Cassianus, quem τὸν τῆς δεξιᾶς ἐξάρχον vocat Clem. Alexand. l. 3. Strom.

Hematite

Hamatite creduntur ita dicti, vel *Hæmæ*
 quia sanguinis, esu potuque se *tita.*
 polluebant, vel quia humano san-
 guine in mysteriis suis uteban-
 tur.

Melitonii à Melitone quodam ima- *Melito-*
 ginem Dei in corpore quærebant, *nii.*
 unde videntur Deum credidisse cor-
 poreum.

Tatianus Syrus, *Justini* Martyris dis- *Tatia-*
 cipulus dicitur. *nius.*

1. *Æones* invisibiles commentus est,
 ut *Valentinus*.

2. Matrimonium esse corruptio-
 nem & fornicationem ex *Galat.*
VI. 8. malè colligebat.

3. Legem alterius Dei esse putasse
 dicitur.

4. Adamum à Deo damnatum, nec
 vitæ æternæ consortem.

5. Carnium & animatorum esum
 respuebat.

6. Veritatem humanæ naturæ in
 Christo negavit.

7. Dicitur quoque prohibuisse vi-
 num.

8. In sacris mysteriis aquam ad-
 hibuit.

G

A *Tatiano*

A *Tatiano* exorti *Encratia* vel *Encrateta*.

1. Docebant non esse contrahendum matrimonium.

2. Abstinentum esse ab esu animalium dicebant.

3. Negabant primi hominis salutem.

4. Accusantur plura principia constituisse, & inter ea Diabolum constituisse.

5. Accusantur etiam multa acta apocrypha *Andree*, *Johannis*, *Thome*, habuisse.

Hydro-
parasta-
ta, a-
quarii.
Severia-
ni.

6. Quia in mysteriis aqua utebantur, ab ista aqua *hydroparastata* dicti sunt, ut & *aquarii*.

SEVERIANI à Severo; Isti affines *Tatianis* ob vini & conjugii detestationem.

1. Legem & Prophetas cum Evangelis admittebant, quamvis hoc neget *Epiphanius*.

2. *Pauli* Epistolas, & Acta Apostolica repudiabant.

3. Mundi originem quibusdam potestatibus & principiis tribuebant.

4. Vitem à serpente per coelestem virtutem

CONTROVERSIARUM LIB. II. 147
Virtutem in terram dejecto, & cum
terra congresso natam, indeque sinuo-
sos vitium flexus, serpentum spiras
imitari.

5. Mulierem satanae opus esse, &
eos qui matrimonium contrahunt
opus Diaboli perficere.

6. Hominis superiorem partem à
Deo conditam, inferiorem à mala
potestate.

7. Resurrectionem carnis negare
creduntur.

APOTACTICI seu APOTACTICÆ <sup>Apota-
ctici.</sup>
ita dicti, quòd possessioni rerum pro-
prium renuntiarent, & eos qui id
nolebant facere ex sua excluderent
communione.

Conjugium quoque averfabantur.

Vocabantur & *Apostolici*, quamvis
Apostolis dissimiles.

Lapsos recipere nolebant.

MONTANUS (unde Montanistæ) Phryx <sup>Monra-
nus.</sup>
natione aut Mysius potius, ex
Mysiae oppido ignobili *Arduba*, vel
etiam *Pepuza*; hinc Montani sectato-
res dicti *Phryges*, *Cataphryges*, *Pepu-
ziani*.

1. Accusatur ab *Hieronymo* credi-
disse

disse unam esse tantum in Divinitate personam; Deum cum per Moysen & Prophetas mundum salvare non potuisset, corpus sumpsisse de virgine & mortem obiisse, & quia ne sic quidem mundum salvare potuerit per Spiritum S. in *Montanum* descendisse: At ex Tertulliano Montanista, qui Trinitatem credidit, patet falso accusari *Montanum*.

2. Non est verisimile quoque Montanum se Paracletum & Spiritum esse jactasse, quamvis de hoc accusetur, & quamvis sectatores ejus eum crediderint peculiariter afflatum à Spiritu sancto.

3. Nolebat Ecclesiam pacem indulgere adulteris, homicidis & idololatriis, quamvis Deum condonare posse non negaret.

4. Ciborum delectum habendum esse statuebat, & varia jejunia, tanquam necessaria, certis legibus adstringebant, & Xerophagias observabant *Montanista*.

Hieronymus dicit eos in anno tres fecisse quadragesimas.

5. Secundas nuptias damnabant.

6. Fu-

6. Fugam in persecutione esse illicitam dicebant, nec persecutionem pretio redimendam esse.

7. Erant apud eos *Patriarcha*, & apud eos mulieres verbum prædicabant & administrabant sacramenta.

8. Multas visiones & prophetias jactabant.

9. Multa ipsis imputata, ut incestuosi concubitus, & sacramenti Eucharistiæ confectio, ex anniculi infantis sanguine, quæ videntur esse fabulæ.

10. Socias sibi adjunxit *Montanus* mulierculas, *Priscam* vel *Priscillam* & *Maximillam*.

11. Inter Montani sectatores numerantur *Theodorus* quidam, *Themison*, *Alexander*, *Alcibiades*, *Miltiades*, *Æschines*, *Proclus*, *Tertullianus*.

Sectatores Montani.

12. Creduntur sibyllina oracula ex Montani officina orta.

13. Montani partibus addictus creditur Author actuum *Perpetuæ* & *felicis*.

TASCODRUGOS vel TASCODRUGITAS quidam referunt ad Montanistas; ita dictos, quod inter orandum indicem

Tascodrugitas.

manus digitum naso imponent, à *ταροὺς* quod nomen ipsorum lingua *paxillum* significat, & *δρυγγος* quod rostrum seu nasum significat: Dicti sunt ab aliis *Ascodrugite*, *Ascodruse*, alii tamen hos ab illis distinguunt; creduntur autem *Passalorinchite*, vel *Pattalorinchite* iidem planè cum *Tasco-drugitis* ita dicti, quod silentii studio digitum naribus vel labiis imposuerint, undè potius debèrent dici *Dactylorinchite*.

Montanistarum sectis adjunguntur quoque *Artotyrite* quod *ἄρτον καὶ τυρὸν* panem & caseum in mysteriis suis adhiberent.

Alogi. ALOGI seu ALOGIANI dicti, qui *λόγον* à Johanne prædicatum rejiciebant, eaque de causa etiam Johannis Evangelium unà cum Apocalypsi repudiabant.

Negabant divinitatem Christi.

Theodotus. Hujus sectæ instaurator fuit THEODOTUS Coriarius, qui Victore urbis Episcopo in Christum blasphemavit.

1. Aseruit Christum esse nudum hominem, & ob id à Victore est excommunicatus.

2. Accu-

2. Accusatur à *Clemente Alexandrino* credidisse Filium Dei, & Angelos materiales esse.

3. Sexus differentiam in Angelis dari.

4. Animas & Dæmones corporales esse.

5. Ipsi Jesu redemptione opus fuisse, quam columbæ post baptismum immisæ beneficio obtinuerit.

6. Deum Patrem in Christo patiente passum fuisse.

7. A Christo ante passionem animam divinam & spiritualem, quam à materiali distinxit, recessisse.

8. Astra fatum rebus inducere.

THEODOTUS TRAPEZITA credebat Melchisedechum cœlestem quamdam virtutem & Christo superiorem esse; Christum pro hominibus, Melchisedechum pro Angelis intercedere.

Theo-
dotus
trapezi-
ta.

Hujus affectu dicti *Melchisedechiani*.

Melchi-
fede-
chiani.

ARTEMON seu ARTEMAS discipulus *Theodori Coriurii* quoque divinitatem Christi impugnavit; creditur ille sustulisse locum I. Joh. V. 7.

Arte-
mon.

HERMIANI, dicti ab *Hermia*, accusantur credidisse cum Hermogene, de

Hermia-
ni.

quo supra, materiam esse Deo coæternam, ut & quòd Christi ascendentis corpus in sole depositum fuerit, qui error tribuitur quoque *Hermogeni*.

Noëtus. NOËTUS sub *M. Antonino* & *L. Vero* sparfit venenum in Asia; ille dixit se esse Mosem & fratrem vocabat Aaronem, unamque statuit personam.

Praxeas. Ejus discipulus PRAXEAS à quo *Praxeani* & ob Patris passionem *Patripassiani*. Ille putabat eandem esse hypostasim Patris, Filii & Spiritus sancti.

Primus usus est voce *ἰσοχώρος*.

Antitactæ. ANTITACTÆ, qui Dei ordinationibus se opponerant, dicebant.

I. Quod Deus quidem Pater universorum noster sit naturâ, & omnia quæ fecit bona sint, unus autem quispiam ex iis qui ab ipso facti sint, Zizania seminaverit, & malorum naturam generaverit, quibus aiebant & nos implicavit, & Patris adversarios effecit.

Perata. PERATA, à regione in qua versati sunt ita dicti, tres mundi sectiones faciebant.

1. Sectionem *Trinitatem* appellabant, eamque vocabant bonum perfectum, magnitudinem paternam: *secundam*, potestatum infinitarum multitudinem: *tertiam*, specialem. 1. dicebant *ingenitam*, & nominabant tres Deos, tres sermones, tres mentes, tres homines.

E superis, temporibus Herodis descendisse hominem quemdam triplicis naturæ, trium corporum & triplicis potestatis, Christum nomine, & pertransisse mundum & ingenitum & per se genitum, & in hunc mundum, in quo sumus, pervenisse, & ingenitum quidem mundum non minus ac *ἀυτογενῆ*, seu per se genitum servandos dicebant, perituum verò mundum quem *specialem* dicebant.

HELCESAITÆ dicti à quodam *Helce-*
χαι quem Epiphanius sub Trajani im- *saitæ.*
perio vixisse dicit.

Illi rejiciebant Apostoli Pauli scripta.

Negationem fidei, quæ ore fit, licitam statuebant.

CAPUT III.

Secul. III.

PRæter hærefes natas superioribus
seculis.

Gnosticorum,

Helcesaitarum, quibus imputatur
quoque præter Deum unum, duas fe-
minas adorasse, aquam veneratos esse
instar Numinis, Spiritum Sanctum fin-
xisse specie muliebri, tanquam foro-
rem Christi, incantationibus & da-
monum invocationibus usos esse.

Præter has & alias hærefes nomi-
nantur quoque.

Beryllus. 1. *Berylli* Bostrorum in Arabia Epi-
scopi de Christo non præexistente an-
tequam inter homines versaretur; qui
ab *Origene* ad meliorem frugem re-
vocatus fuit.

Nepos. 2. *Nepotis* Ægyptii Episcopi, un-
dè *Nepotiani*, qui Chiliastræ dicti sunt,
vel *Millenarii*, quia statuerunt Re-
gnum Christi in his terris per mille
annos duraturum in variis corporeis
volup-

voluptatibus: Ajunt quoque eos Prophetas & Apostolos rejecisse. Eorum signifer dictus *Coracion*, de quo *Dionysius* apud Eusebium.

3. *Sabellii* Asiae Pentapolitani, seu Sabellii ex Lybia Cyrenaica, undè *Sabelliani* qui dicuntur *Noëtiani*, à Noëto præceptore Sabellii, *Praxeani* à Praxea, *Hermogeniani* ab Hermogene, *Monarchici*, & à Prudentio *Unionite*.

Sabellius autem Personas Trinitatis tria esse nomina, & unam tantum esse in Deo personam: Deum *Patrem* in cælis appellari, in *Terris Filium*, in creaturis quatenus vim suam in iis exerit, *Spiritum Sanctum*. Patrem sub Filii notione natum esse ex Virgine, & passum, undè *Patripassiani*: Undè quidam vir *Doctus* eos comparat Ethnicis, qui dicebant *Apollinem* in cælis *solem*, in terris *Liberum Patrem*, in inferis *Apollinem*.

4. *Pauli Samosatani* Episcopi Antiocheni: Ille cum *Artemone* Christum dicebat nudum fuisse hominem, non Deum, ante nativitatem ex Maria Virgine non extitisse; dictum Filium Dei & Deum propter divinas & cæ-

Paulus
Samosa-
tenus.

lestes dotes quibus instructus fuit, λόγος appellatum quasi Dei ad nos oratorem : Divinum Christo cultum negabat, Psalmos in honorem Christi cani solitos prohibebat. Baptismum non administrabat in nomine Christi; hinc illius discipuli iterum baptizari decernuntur Can. Nicænæ Syn. XIX. sub *Paulianistarum* nomine, *Philastrinus* dicit eum circumcisionem docuisse.

Mani-
chæi.

5. *Manicheorum*, ab Authore hæreseos dictorum : Author primùm fuit *Scythianus* Saracenus mercator professione, qui revelationes à Deo perfectas finxit ; cujus discipulus *Budda*, aliàs *Terebinthus* nomine cujus libri in servum quemdam *Cubricum* nomine Persam inciderunt : Ille *Cubricus Manis* vel *Manetis* nomen adoptavit, unde *Manichæi*.

Errores,

1. Duo principia contraria & cœterna admittebant, Deum & materiam, Lucem & tenebras, alterum boni Authorem, alterum mali, illum N. T. hunc Veteris.

2. Vetus Testamentum repudiabant.

3. Se

3. Se Paracletum à Christo missum dicebat *Manes*.

4. Christum apparuisse hominem, non fuisse, nec passum.

5. Bonum & malum esse substantias.

6. Mundum, carnem, Magistratum, peccatum à Deo malo profecta.

7. Peccati & concupiscentiæ carnalis absolutam esse necessitatem, ad id impellente Deo malo.

8. Illicitas esse nuptias, Bellum, carnes, ova, lac, vinum, quod illis erat *fel Demonis*, dicebant.

9. Eucharistiam sub una specie administrabant, & semine humano adspergebant.

10. Solem esse Christum, undè in hujus cruce sol defecit.

11. Solem, Lunam, Aërem esse sedem Trinitatis, & navigia quibus defunctorum animæ ad lucem transferuntur.

12. Accusantur nullam resurrectionem corporum credidisse.

13. Animas bonas esse particulam divinæ naturæ, si non ipsum Deum.

14. Fertur iste Manes habuisse XII. discipulos; LXXII. Episcopos ad imitationem XII. Apostolorum & LXXII. Discipulorum Christi.

15. Electos ab *Auditoribus* & plebe distinguebant: In postremis, imprimis matrimonio conjunctis nondum esse purgatam mali substantiam asserbat.

16. Baptisimum aquæ, ut inutilem respuebat.

17. Animas *auditorum* dicebat converti in animas *electorum*, & sic purgatas redire ad Deum: Reliquorum animas redire in corpora pecudum, & in arbores; undè plantas & arbores, vivere docuit, & Agricolas homicidas dicebat.

Novatus
Novatianus.

6. *Novati* Presbyteri Carthaginensis & *Novatiani* Romani Præsbyteri, unde *Novatiani*, qui & *Cathari* dicebantur.

1. Illi lapsis, qui religionem Christianam abnegaverant, ut ut pœnitentibus, veniam denegabant.

2. Se solos esse veram Ecclesiam.

3. Nuptias secundas post baptismum damnabant.

CAPUT

CAPUT IV.

Secul. IV.

Hereses hoc seculo natae sunt,
 I. *Arii* Alexandrinae Ecclesiae Arius.
 praesbyteri, undè *Ariani*. Iste *Arius*
 aiebat Christum Deum dici, sed mi-
 norem Patre, esse creatum ἐκ μη ὄν-
 ταν vel ἐξ ἐκ ὄντων unde *Exoucontio-*
rium nomen; Deum factum voluntate
 Patris, nec naturā, sed adoptione Dei
 filium. Per eum, ut instrumentum,
 Patrem omnia condidisse. Aliam esse
 essentiam Filii ab essentia Patris.

Dicitur quoque credidisse Spiritum
 S. esse creaturam Filii, ab eo genitam
 & creatam, dignitate inferiorem Pa-
 tre ac Filio cooperantem in crea-
 tione.

Qui ex schola *Arii* prodierunt, in
 diversas factiones divisi sunt.

Alii dicti purè *Ariani* & *Anomaei*
 qui Filium per omnia Patri ἀνόμοιον, Actius.
 ἕτεροῦτον statuerent; Eorum fuit ca- Euno-
 put *Aëtius*, Antiochena Ecclesiae mius.
 Dia-

Diaconus, dictus Atheus, Magister
Eunomii, undè *Aëriani*, *Eunomiani*.

Semiari-
riani.

Alii dicebantur *Semiariani*, qui asse-
rebant Filium similem substantiâ, non
verò ὁμοίσιον: Capita fuere *Basilius*
Ancyranus, *Eustathius Sebastiensis*, &c.

Alii Filium asseriebant simpliciter
ὁμοίσι Patri, non addendo similem
in omnibus aut similem ἑστία, sed si-
milem θελήσει, voluntate, at ἐπαρῆσιον.
Acacius: Horum caput *Acacius Cælareæ*
in Palestina post *Eusebium* Episcopus,
idemque præsens in synodo Seleuciensi
Itauriæ a. 359. cuius formulam exhibet
Socrates: Postea tamen resipuisse fer-
tur, & cum Catholicis subscripsisse
Synodo Antiochenæ a 363.

Alii, rejectis omnibus illis vocibus
ὁμοίσι, ὁμοιούσι, ὁμοούσι dicebant Pa-
trem esse majorem Filio honore, di-
gnitate, Deitate, δέλον servum Pa-
tris.

Adversus Arium Concilium Nicæ-
num a. 325.

Photius. II. *Photii* Syrmienfis in Illyrico
Episcopi, qui dicebat Christum ho-
minem tantum esse, initium ex Ma-
riâ habuisse, *Spiritum S.* neque Deum
neque

neque personam esse S. Trinitatis : vocabat *extensionem extensionis*. Cæterum *Sabellii* sententiam sequebatur, unam scilicet esse personam, damnatus in Synodis *Antiochenâ* a. 345. & *Mediolanensi* 347. &c.

III. *Apollinaris* Patris & Filii Lao-
dicea Syria oriundi qui dicebant. Apollinaris.

1. Spiritum S. Magnum; Filium, Majorem; Patrem, maximum.

2. Christum assumpsisse carnem, sed sine anima humana, saltem sine mente, hujus autem loco fuisse Divinitatem.

3. *Quidam* dicunt credidisse carnem Christi consubstantialem esse Divinitati, minimè ex substantiâ Virginis efformatam.

Alii aiunt fuisse *Sabellianum*; credidisse millenarium regnum, & animas produci ab anima parentum.

IV. *Macedonii* Pat. Constantino-
politani, undè *Macedoniani*: Dicebant *Spiritum* S. non esse Deum, vel personam divinam, aut habere eum propriam substantiam: Afferebant esse tantum vim creatam seu creaturam ministrantem filio, sicut Angeli, & cu-
jus Macedonius.

ius singulæ creaturæ participes essent, seu qui spiritus omnibus inesset divisione sui in infinitum; adversus eum, Concilium Constantin. sub Theodosio M. a. 381.

Audius
Audiani

V. Audii vel Audæi cujusdam Monachi Syri, undè sectatores *Audiani* vel *Antropomorphitæ*.

1. Deo tribuebant membra humana, formam humanam.

Antropomorphitæ.

2. Cum Judæis & quatuordecimanis Pascha celebrabant.

3. Communionem Ecclesiæ vitabant specie sanctitatis, ne communicarent cum fœneratoribus, & qui cum mulieribus cohabitarent.

4. Juebant unumquemque peccata sua confiteri, transeundo inter libros sacros utrimque dispositos.

5. Non credebant Deum condidisse ignem & aquam.

Priscillianus.

VI. *Priscilliani* Hispani Abilæ Episcopi Gratiano & Theodosio imperantibus, Damaso urbis Episcopo, qui.

1. Cum Manichæis duo principia, duos Deos, bonum & malum statuebat.

2. Cre-

2. Creditur recoxisse errores Sabellii.

3. Probabat perjurium & mendacium tempore persecutionis.

4. Item fatum Astrologicum; singulaque membra ab Astris regi putabat, caput ab Ariete, cervicem à Tauro, &c.

5. Abstinentiam à carnibus, tanquam immundis, exigebat.

6. Myſteria occultabat magno ſtudio, præterquam fœminis mulierculis: hinc à ſuis ſecretum ſtipulabatur, ut à Gnoſticis.

Jura, perjura, ſecretum prodere noli.

7. Apud Prifcilliani ſectatores fœminæ docendi partes uſurpabant & Laici.

8. Conjugium averſabantur & divortia ſuadebant.

9. Dicebant animas humanas ejuſdem naturæ & ſubſtantix, cujus eſt Deus, ad agonem quemdam ſpontaneum in terris exercendum per 7. Cœlos, & per quosdam gradatim deſcendere principatus, & in malignum principem incurrere.

VII. *Donati & Donatiſtarum* quo-Donatus
rum

164 BREVIS SYLLABUS
rum schisma notissimum.

1. Ecclesiam constare ex solis perfectis dicebant, quales suos censebant.

2. Nullibi in orbe terrarum esse, præterquam in Africa apud Donatistas.

3. Rebaptizandos esse, qui ad se à Catholicis transfrent.

Archontici. VIII. *Archonticorum* in Palæstina, & in Armenia ita dictorum, quod *Principibus* (qui Græcè ἀρχοντες dicti) secundariis Diis & ipsorum Angelorum Patribus ex Matre Photenia, h. e. luce, creationem hujus mundi tribuerunt.

Illi Deum Patrem Trinitatis Patrem esse dicebant.

2. Negabant resurrectionem.

3. Ad exemplum *Heracleonitarum* capitibus mortuorum oleum & aquam cum quorundam verborum demurmuratione, infundebant, dicebantque sic fore invisibiles.

4. Sacramenta abrogaverant, & quia vasa sacramentis destinata frangebant, vocabantur ἀσυνδρίπτοι vel ἀσυνδρίπτοι.

5. Dia-

5. Diabolum ex Eva Cainum & Abelem genuisse dicebant.

IX. *Luciferianorum* à Lucifero Episcopo Caralitano vel Caralensi in *Sardinia*. Luciferiani.

Illi pœnitentiam Clericis lapsis denegabant, eosque propterea, si in hæresim incidissent, quamvis postea resipiscerent, nunquam munere Ecclesiastico iterum admovendos putabant.

Accusantur præterea credidisse universum mundum Diaboli opus esse, animamque esse substantiam corpoream.

X. *Messalianorum* qui dicuntur, & *Euchitæ*, *Adelphiani*, *Sataniani*, *Martyriani*, *Psalliani*, *Enthusiastæ* qui docuerunt, Messaliani.
Euchitæ

1. Semper esse orandum.

2. Accusantur credidisse Deum esse corporeum, cum Antropomorphitis, & unam esse personam cum Sabellianis, ac perjurium celandæ religionis causa esse licitum.

3. Se solos perfectos esse dicebant, ideoque se spirituales vocabant.

XI. *Helvidii* Auxensii Ariani Episcopi Helvidius.

scopi discipuli, à quo dicti sunt *Helvidiani*, qui à dogmate dicti sunt *Antidico Marianite*, qui Mariam post Christum natum viro fuisse commixtam asserabant.

Collyridiani.

XII. *Collyridianorum* dictorum ἀπὸ τῆς κολλυρίδας, id est tortâ panis, aut tortili placentæ genere.

Mulieres enim stato quodam anni tempore, currum vel sellam quadratam adornantes, expanso super ipsas linteo, inde tortas & placentas prominentes, eadem Virgini in sella curuli sedenti, in honorem Mariæ offerebant.

C A P U T V.

Secul. V.

Pelagius **H**Æreses hujus seculi sunt,
 1. *Pelagii & Pelagianorum*: *Pelagius* Morgan dictus Anglo-Britannus, professione Monachus, habuit sectatorem, socium & adiutorem *Cœlestium* natione *Scotum* vel *Hybernum*, *Julianum*, Apulium, Episcopum *Celanensem*

lanensium vel *Eclanensium*.

Prævisse dicitur *Origenes*; dein *Ruffinus* Aquileiensis Presbyter, *Palladius* & tempus hæreseos orta, fuit circa a. 405.

Errores fuerunt,

1. Peccatum Adami ipsum solum læssisse, & non genus humanum.

2. Generari quemvis in eo statu in quo Adam fuit ante lapsum, nullumque esse peccatum originale.

3. Adamum fuisse naturâ & conditione mortalem, etiam ante lapsum, moriturum eundem fuisse, etiamsi non peccasset, nec mortem ex peccato derivari, sed ex naturæ necessitate.

4. Integras esse hominis vires ad principium boni operis, ad progressum & ad perseverantiam in eo; & quoad velle bonum, & quoad perficere; hinc à Deo esse, quod homines simus; à nobis, quod iusti.

5. Tres esse salutis vias, per legem naturæ per legem Mosis, & per legem Christi.

6. Gentilium opera fuisse verè bona, & Deo accepta, licet edita sine gratiæ adiutorio.

7. Dari

7. Dari perfectionem justorum in hac vita, vel *actualem*, ut non omninò peccent, qualis *Abel* sub Lege naturæ, saltem non peccent post baptismi gratiam, ut *Paulus* vel *possibilem* ut sine peccato esse queant.

8. Gratiam cum viribus naturæ primò confundebat *Pelagius*, deindè extendit ad externam divinæ legis doctrinam, ut sonat in Evangelio.

9. Gratiam internam & supernaturalem nullam dari præter rationalem voluntatem, & possibilitatem naturæ, cui adjecit postea gratiam illuminantem voluntatem & exemplum Christi.

10. Justificari nos propriis virtutibus, conatibus & merito bonæ voluntatis, etiam per opera solius naturæ viribus præstita sine gratiâ Christi, aut sine virtute Spiritus sancti.

11. Causam prædestinationis ad gratiam & ad gloriam, esse prævisionem bonorum operum, & perseverantiam in ipsis ex recto liberi arbitrii usu, excepta gratia Apostolatûs in Apostolis.

12. Illici-

12. Illicitum esse juramentum.

13. Divites baptizatos, nisi omnibus renuncient, non posse ingredi in regnum cœlorum.

II. *Semipelagianorum* five *Massilien-* Semipe-
sum, quia Massilia primùm exorti lagiani
sunt, circa an. 430. quorum Dux fuit
Cassianus primùm Monachus, postea
Diaconus Constantino polli ordinatus,
qui Massiliam venit.

1. Isti prædicabant vires liberi arbitrii ante gratiam prævenientem; si non quoad bonum opus, saltem quoad initium boni, fidei, conversionis, pœnitentiæ, seu quoad actum *pulsandi, querendi*.

2. Quosdam quidem dicebant ex merâ gratiâ ante omnes conatus ad Christum adduci, sed plerosque prædestinatos ex prævisis conatibus, bona voluntate, fidei initio.

3. Prædestinatos infantes ad pœnam vel ad præmium ex prævisione vitæ quam quisque acturus fuisset.

III. *Nestorii* Episcop. Constantino- Nesto-
politani, qui accusatus fuit credidisse rius.

H duas

170 BREVIS SYLLABUS
duas personas in Christo esse, non
tantum duas naturas an. C. 431. dam-
nati.

Euti-
ches.

IV. *Eutychis*, Archimandritæ Con-
stantinopolitani, damnati an. 451. qui
credebat.

1. In Christo duas fuisse naturas
ante utriusque conjunctionem; post
incarnationem verò sive adunatio-
nem, naturam unam tantum.

2. Corpus Christi, post unionem,
neque Mariæ Virgini Matri, neque no-
bis esse consubstantiale, sed in ipso
incarnationis momento, carnem fuisse
mutatam in divinitatem, seu in verbi
substantiam. Hinc simile ferri can-
dentis, etiam guttæ mellis aut aceti
in mare vastum effusæ, & ab eo ab-
sorptæ. Hinc plures aliæ sectæ.

Aceph-
ali.

V. Acephalorum ita dictorum,
quod primitus sectæ suæ nullum ha-
berent caput; Illi docebant proprie-
tates humanæ naturæ à divina, seu
guttam aceti à mari, fuisse absor-
ptas.

Fullo-
niani.
Theo-
pascitæ

VI. *Fullonianorum* vel *Theopascita-*
rum auctore Petro Gnapheo, seu Ful-
lone in Antiochenum Episcopatum
restituto

CONTROVERSIARUM LIB. II. 171
restituto postquam Zenonis henotico
ipse subscripsisset : ille anathemati-
zatâ Synodo Chalcedonensi, asseruisse
dicitur.

1. Non unam personam Trinitatis esse passam, sed ipsam Trinitatem, undè in hymno Ἅγιος ὁ Θεός, ἅγιοι ἱεροὺς, ἅγιοι ἀθανάτοι, ἐλέησον ἡμᾶς addidit ὁ σωρωθεὶς δι' ἡμᾶς.

2. Eidem Gnapheo debentur inter alia publica, Litanîæ ad Sanctos, speciatim invocatio Virginis Θεοτόκῃς, in omni precatone.

VII. *Armeniorum*, qui impulsore Armeniū quodam Ethanio Armenio secessionem hoc seculo fecere, rejecto Concilio Chalcedonensi. Retinuerunt τὸ τεσσαγίον Petri Graphæi.

VIII. *Iovinianorum* dictorum à Ioviniano Monacho Romano, qui accusantur credidisse omnia peccata esse æqualia, & homines post baptismum non peccare.

IX. *Vincentii Victoris*, qui circa an. C. 420. creditur dixisse.

1. Animam non ex nihilo, sed ex

H 2 Dei

172 BREVIS SYLLABUS
Dei natura creatam esse, & esse cor-
pus.

2. Eandem perdidisse, per carnem,
aliquod meritum quod ante carnem
habuerit.

3. Deum corpori immisisse ani-
mam, non sine nota injustitiæ, cum
hoc modo anima facta fuerit pecca-
trix.

4. Homines ratione corporis non
esse à Deo.

CAPUT VI.

SECUL. VI.

Mira Arianismi fuit propagatio
hoc seculo, ut & Eutychanis-
mi ex familia Eutychiana ortæ sectæ.

Severi-
tæ.

1. *Severitarum* à Severo ex Mona-
cho Palestino ob hæresim ejecto, &
in Anastasii gratiam Constantinopoli
se insinuante, tandem creato Epif-
copo Ecclesiæ Antiochenæ; qui evasit
deinceps Acephalorum | caput, suffe-
ctus

Etus in locum ejeti per vim Flavian-
ni an. 513.

Ab illo Severo persecutio excitata
in Orthodoxos.

2. *Iacobita*, cujus nominis Author Iacobi-
Jacobus quidam natione Syrus, im-
perante Anastasio, aliàs *Tsanxalus*, ob
abjectam conditionem, qui sparsâ
per Syriam Gnaphæi & Severi hære-
si, ut & *Apollinaris* de assumpta car-
ne sine anima, dedit nomen sectæ
Iacobitarum, cui se adjunxit *Theodosius*
Alexandrinus Episcopus ab an. 535.
favore Theodoræ.

3. *Maronita*, qui sunt propago Eu-
thythianorum, quique saltem unam, si
non naturam, certè voluntatem in
Christo admittebant.

4. *Tritheita*, duce Johanne Philo-
pono Philosopho & Grammatico Ale-
xandrino, qui dicebat tres in Deo hy-
postases, tres naturas esse, vel sub-
stantias, sed per omnia similes, unde
dictus *Tritheita*, quamvis tres deita-
tes aut tres Deos dicere erubesceret,
quòd *μία καὶ ὁμοῖον, καὶ ἀπαράλλακ-
τον θεότητα* in singulis agnosceret.

H 3

5. *Aphartar-*

Aphar-
docitæ.

5. *Aphardocitarum*, qui dicebant incorruptibile fuisse corpus Christi à conceptione, non obnoxium naturæ necessitatibus, fami, siti, lassitudini, somno, doloribus, morti; Dux erat *Iulianus Halicarnassens* Episcopus an. 519. vocabantur & *Phantasiastæ*, qui ea omnia in Christo fuisse tantum *ἡ τοὺς φανταστὰς*. Hujus sectæ fertur fuisse fautor *Iustinianus* Imperator.

Agnos-
itæ.

6. *Agnositarum*, qui & Christum, quâ Deum, quædam ignorasse dicebant.

SECUL. VII.

Præter plures antiquas hæreses repullulantes, *Avianorum*, *Pelagianorum* fuerunt, & hoc seculo.

Mono-
thelitæ.

Monothelitæ circa 630. qui unam tantum in Christo esse voluntatem, unam operationem, *ἑνθεωμιον*, dicebant, fautores fuerunt, *Cyrus Alexandri* Episcopus, *Sergius* Episc. Constantinopolitanus.

SECUL.

SECUL. VIII.

Hoc seculo nata est,

1. Hæresis *Iconolatrarum*, & *Xylola-* Iconola-
træ *rarum*, quæ ex Occidente in Orien-
tem propagata est, & à Romanis
Pontificibus firmata.

2. Opinio *Felicianorum*, seu *Adop-* Felicia-
tianorum: Autores fuerunt *Felix Ur-* ni.
gellis Septimaniæ Urbis Episcopus
seu *Narbonensis* I. in *Pyrenæis monti-*
bis & *Elipandus Toletanus* Episcopus
& Primas.

2. Dicebant quidem Christum se-
cundum divinam naturam, verum &
propriam Dei filium esse naturâ ge-
nitum à Patre: at secundum hu-
manitatem, esse Dei filium adopti-
vum, undè sequi dicebant eorum
adversarii in Christo esse duos filios,
adeoque duas personas.

3. Disceptatum quoque hoc seculo
de processione Spiritus.

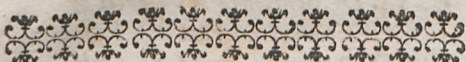
SECUL. IX.

Hoc seculo fuerunt controversiæ circa imagines, præsentiam corporalem in Eucharistia, Prædestinationem, Gratiã Dei, libertatem hominis, quæ novissima.

Cætera secula non persequor, siquidem, vel errores qui locum habuerunt, jam antea viguerunt, vel sunt iidem qui locum nunc habent in illis sectis quas recensuimus.

INDEX

INDEX

CAPITUM

Liber I. De controversiis agita-
tis à seculo Reformationis.

C. I.	D E <i>Atheis, Deistis, Anti-</i> <i>scripturariis</i>	p.	1
	<i>Spinoſa errores</i>	p.	3
	<i>Hobbeſus</i>	p.	9
	<i>Eduardus Herbert</i>	p.	12
	<i>Davidis Georgii Hollandi</i> <i>ſententia</i>	p.	13
	<i>De Libertinis</i>	p.	14
C. II.	<i>De Judais</i>	p.	15
C. III.	<i>De Muhammedanis</i>	p.	20
C. X.	<i>De Pontificiis</i>	p.	22
	<i>De Janſeniſtis</i>	p.	33
	<i>De Sententia Richardi Simo-</i> <i>nii</i>	p.	39
C. V.	<i>De Anabaptiſtis</i>	p.	40
	<i>De Sententia Schwencfeldi-</i> <i>anorum</i>	p.	47
	H 5	C. VI. De	

- C. VI. De *Sententia VVeigelii & VVeigelianorum* p. 49
- C. VII. *Propositiones M. de Molinos prout damnata ab Innocentio XI. a. 1687.* p. 57
- C. VIII. *Propositiones tracta ex libro Rever. Francisci Salignaci Fenelon Archiepiscopi Cameracensis, prout damnata Roma ab Innocentio XII a. 1699.* p. 68
- C. IX. De *Quakeris.* p. 74
- C. X. De *Antinomis.* p. 78
- C. XI. *Sententia Antitrinitariorum, Serveti. Valentini Gentilia. Socini & Socinianorum &c.* p. 79
- C. XII. De *Arminianis seu, Remonstrantibus* p. 92
- C. XIII. De *Augustanis Fratribus Evangelicis* p. 98
- C. XIV. De *Gracis hodiernis* p. 100
- C. XV. De *Russis seu Moscovitis, Coptis, Abyssinis, seu Ethiopibus* p. 106
- C. XVI. De *Pietistis.* p. 113

 Liber II. De hæreticis, qui à
 I. Seculo Christianismi Eccle-
 siam turbarunt.

- CAP. I. *De hæreticis primi Seculi* p. 116
 C. II. *De hæreticis secundi Secu-
 li* p. 126
 C. III. *De hæreticis Seculi tertii* p. 154
 C. IV. *De hæreticis Seculi quarti* p. 159
 C. V. *De hæreticis Seculi quinti* p. 166
 C. VI. *Seculi sexti* p. 172
 C. VII. *Seculi septimi* p. 174
 C. VIII. *Seculi Octavi* p. 175
 C. IX. *Seculi noni* p. 176

F I N I S.

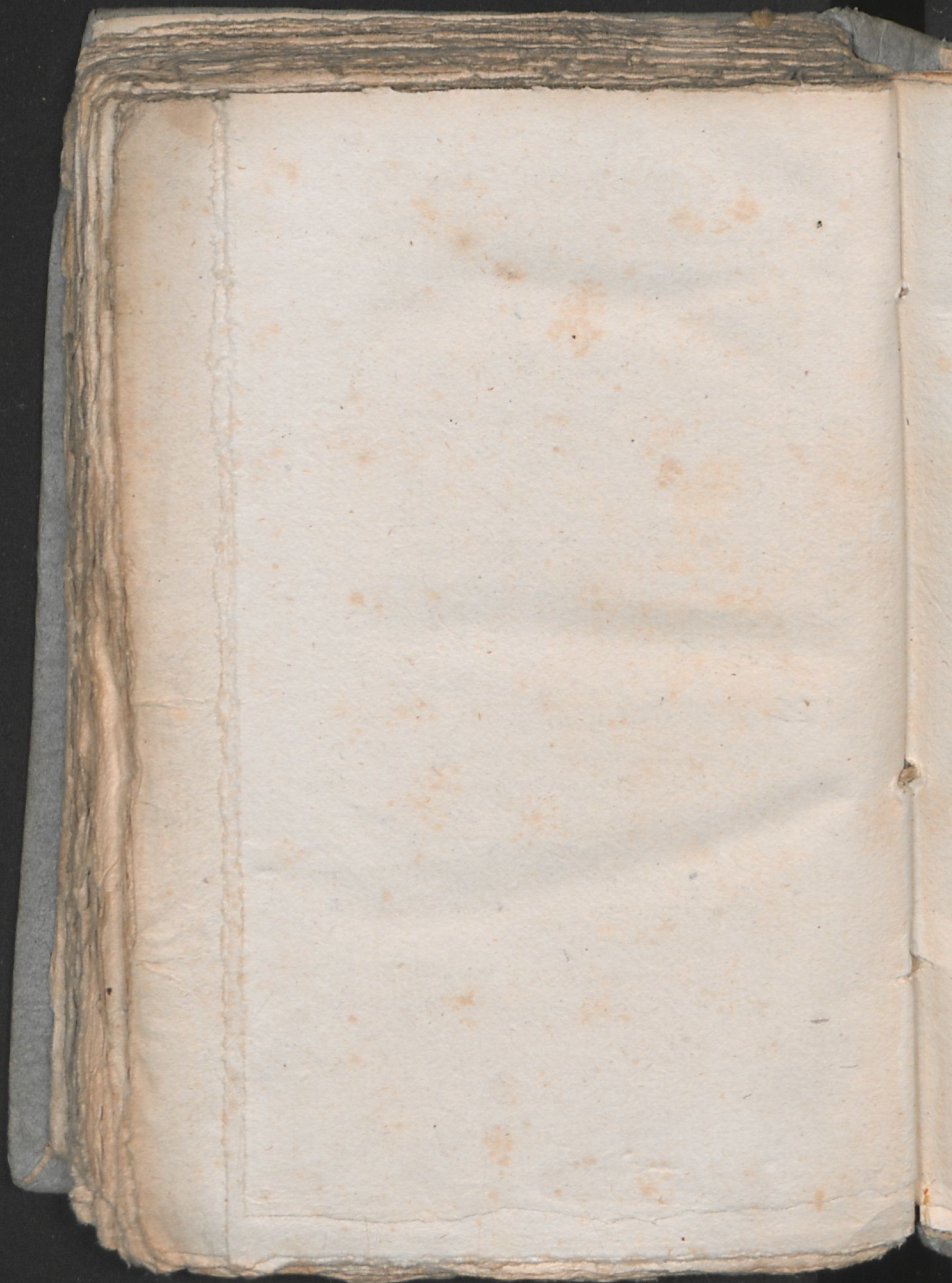
INDEX

1. Seculo Christiani Eo-
dem tempore

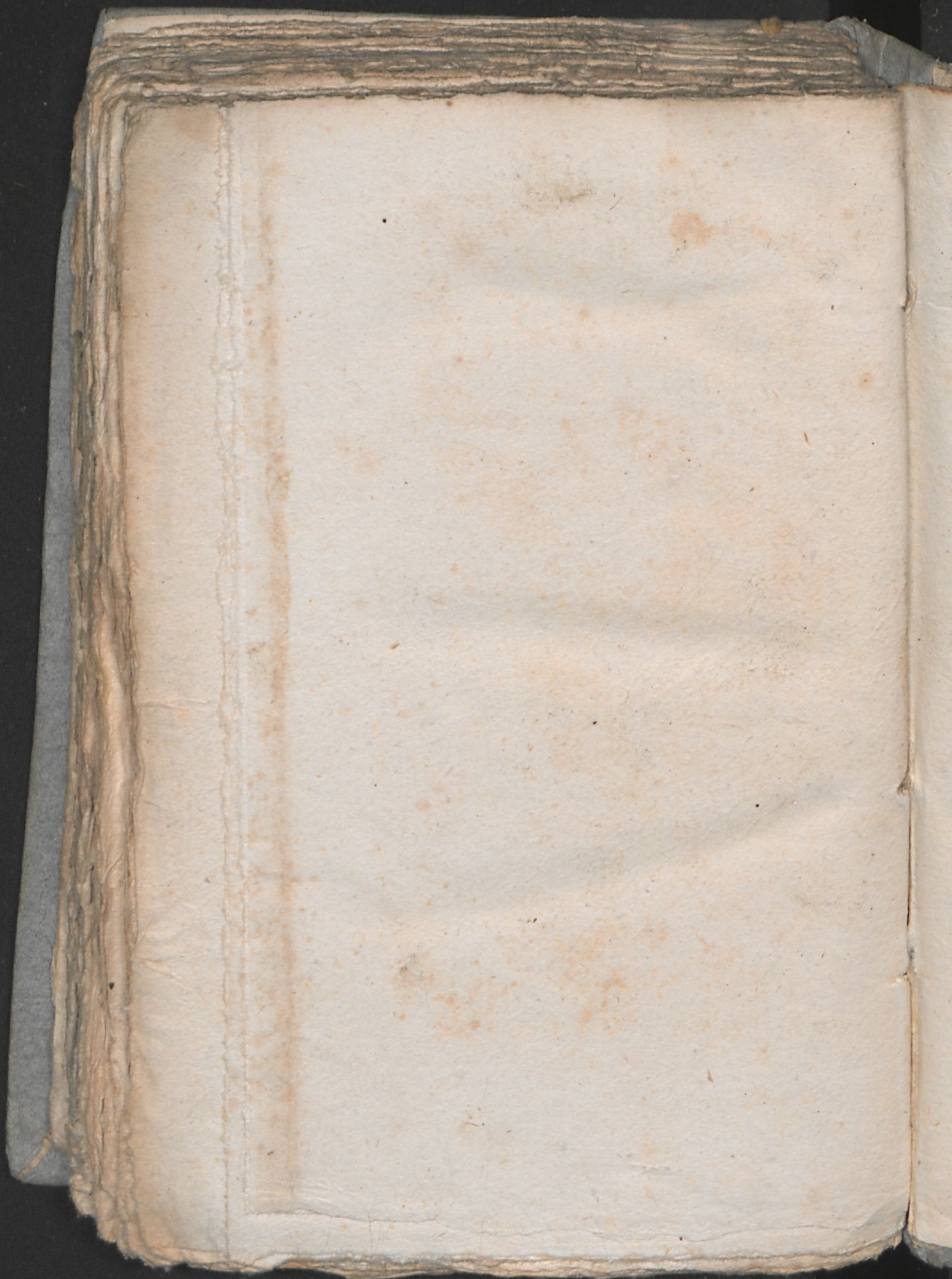
- C. I. De ...
- C. II. De ...
- C. III. De ...
- C. IV. De ...
- C. V. De ...
- C. VI. De ...
- C. VII. De ...
- C. VIII. De ...
- C. IX. De ...

FINIS

ERRATA.

QUÆ, dum hoc opusculum
raptim percurro, sphalmata
observavi, hîc annotare non pi-
gebit.

- Pag. 7. l. 18. lege *profectum*
p. 13. l. 22. lege *carne*
p. 16. l. 10. lege *auctarium*
p. 17. l. 10. lege **ויהי**
p. 35. l. 25. lege *cupiditas*
p. 47. l. 7. lege *Vrbanus Regius*
l. 19. lege *Ottius*
p. 53. l. 8. lege *Spiritum Sanctum créa-
turam esse.*
p. 55. l. 25. lege *sacro mentis retro-
gressu*
p. 56. l. 10. lege *ad tempus solùm.*
p. 79. l. 4. lege *Servetus Arrago.*
p. 82. l. 5. lege *coævus*
p. 89.

2 ERRATA:

p.89. l.2. lege *miserendum*

p.96. l.18. lege *perceptionem*

p.91. l.3. lege *erunt*

p.92. l.2. adde. Sed inter alios non
omittendus Reverendus &
Celeberrimus D. Franciscus
Turretinus desideratissimus
Avunculus, qui non modò in
sua Theologia elenctica adver-
sus Socinianos fortiter certa-
vit, sed & opus eximium de
satisfactione adversus eosdem
edidit.

p.99. l.19. lege *Vi unionis*

p.101. l.13. lege *κατὰ τὸν αὐτὸν*

p.102. l.27. lege *Martyres & Docto-
res*

p.104. l.21. lege *Hieromonachos*

p.106. l.13. lege *excepto libro*

l.26. lege *esse usui credere*

p.111. l.26. lege *V. & N.T.*

p.128. l.3. lege *δύναμις*

p.130. l.20. lege *Mundum ab Ange-
lis conditum dicebat.*

p.133.

E R R A T A. 5

- p. 133. l. 5. lege *sparsisse*.
p. 136. l. 19. lege *volabat*
p. 138. l. 20. lege *quòd hic Deus inter-*
dixisset
p. 140. l. 2. lege *dicitur*
p. 142. l. 16. lege *à luto impuritatis*
in margin. Borboriani
p. 143. l. 22. dele *qui*
p. 148. l. 2. lege *Mosem*
p. 153. l. 5. lege *Primam dicebant*
p. 160. l. 13. lege *Seleuciensi*
l. 25. lege *Photini, & in mar-*
gine
p. 169. l. 9. lege *Constantinopoli*
p. 171. l. 20. lege *Gnaphæi*
p. 172. l. 24. lege *Palæstino*
p. 176. l. 1. lege *SECULO IX.*
l. 6. lege *notissima*

Cætera, si quæ sint præter com-
mata malè posita, condona quæso
Lector amice.

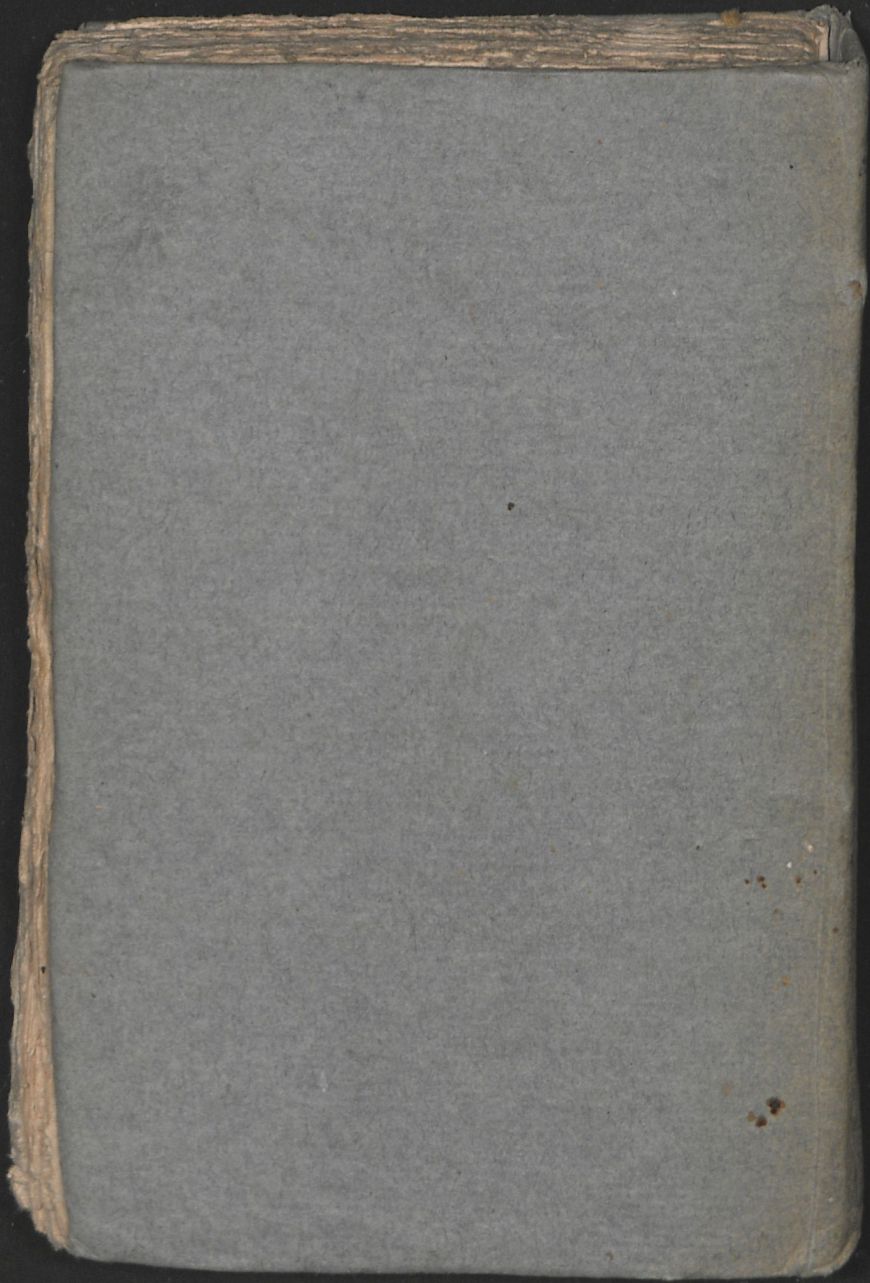
F I N I S.

90811

ULB Halle
005 418 917

3

B.I.G.

Farbkarte #13

BREVIS
SYLLABUS

CONTROVERSIARUM.

Auctore

BENEDICTO PICTETO

Pastore Eccles. Gen. & S. S.

Theologiae Professore.

GENEVÆ

Sumptibus SOCIETATIS.

M. DCCXI.